

Katakrak argitaletxean lizentzia askeen aldeko apustua egin dugu, horregatik kopiatu eta zabal ditzakezu gure liburu gehienak. Lizentzia hauek kultura zabaltzeko tresna onena dela uste dugun arren, tamalez, gure liburu guztiek ez daukate Creative Commons lizentzia, nahiz eta gehienek hala duten.

Gaur egun, teknologien garapenari esker fitxategi digitalen kopia pribatuak egitearen kostua doakoa da, horrek kulturen irisbide demokratikoan aurrerapen handia ekar dezake.

Halere, liburuak digitalki doan egon daitezen kostu handia izan dute aurretik. Lagun askoren lana dago atzean eta diru inbertsioa (eskubideen erosketa, itzulpena, diseinua, make-ta lanak eta edizioa). Horregatik, gure testuak libreki eskuragai egon daitezen laguntzeko emaitza bat egin dezazun nahi genuke.

Mohammed El-Kurd

RIFQA

Mohammed El-Kurd

RIFQA

Itzulpena: Eider Beobide Urkizar

Jatorrizko izenburua (2021): *Rifqa*

Egilea: **Mohammed El-Kurd**

Jatorrizko lizentzia: RIFQA © 2021 by Mohammed El-Kurd

Itzulpena: **Eider Beobide Urkizar**

Diseinua: **Koldo Atxaga Arnedo**

Lehenengo edizioa: 2024ko maiatza

Edizioa eta maketazioa: **Katakrak Liburuak**

Kale Nagusia 54-56

31001 Iruñea

argitaletxea@katakrak.net

www.katakrak.net

@katakrak54

Liburu honek Eusko Jaurlaritzaren Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren laguntza jaso du

Liburu honek Creative Commons lizentzia bat dauka. Aitortu-EzKomerziala-Lan EratorririkGabe 4.0. Nazioartekoa. Askatasuna duzu lan hau kopiatu, zabaltu eta jendartearen erakusteko beti ere asmo komertzialik gabe. Obra honetatik ezin da beste ezein lan eratorri.

ISBN: 978-84-16946-98-3

ISNI: 0000 0005 1330 6065

Lege gordailua: NA 961-2024

Inprimaketa: **Alzate Grafikak**

*Amonari, Rifqa El-Kurd,
eta okupatutako Sheikh Jarrahi*

HITZAURREA

MAITASUNA: «ISRAEL» BAINO ZAHARRAGOA DA

Lehen aldiz Mohammed eta bere amona Rifqaren berri Jerusalem Ekialdean ikusi genuen dokumental bati esker izan nuen. Estatubatuar Beltzen mugimenduko antolatzaile eta artisten delegazio bat ginen. 2015eko urtarrila zen. Hotza hezurretaraino sartzen zen. Gela batean elkartu ginen entzun eta ikastera, sentitu eta konektatuta egotera, antolatzerara. Rifqa eta Mohammeden etxea bisitatu genuen Sheikh Jarrah-n, behin kolonoak bortxaz sartu eta haien familia atzera bultza zuten lekua, hain zuzen ere. Gure delegazioak testigantza jasan zuen eta zer egin zitekeen galdetu. «Itzuli etxera eta kontatu munduari hemen ikusitakoa». Rifqa ez zebilen mesede eske; estatubatuar kontzientziaren eta erantzukizunaren agindu burrunbatsu bat zen. Gure ardura istorioa kontatzea zen, haien ahotsak anplifikatzea, eta jendearekin egotea. Inork ezin ninduen prestatu neure begiekin ikusi eta neure bihotzarekin sentitu nuenerako. Ezin duzu desikusi behin ikusitakoa. Uste nuen poeta erradikala nintzela lehenago, baina Palestinak nor nintzen

uste nuenari zentzu guztia erauzi zion. Ni-ago bihurtu nintzen, benetakoago, beldurgabeago. Gaizkiaren ausardia ikusi nuen eta nola arrazionalizatu daitekeen. Palestinarrak ez dira kolonialismoaren eta mendebaldeko terrorismo zuriaren ondorioak pairatzen dituzten bakarrak. Alabaina, ezin dugu han gertatzen ari denaz isilik egotea onartu. Israelgo estatua eta bere existentziaren justifikazioa gizateria osoaren aurkako delituak dira. Estatua gizakiaren arimaren okerreana da guztiz funtzionatzen duen gobernu batean adierazita.

Esaiezu, «Estatu Batuak da arrazoia».

«Inoizko errematerik handiena» poema (191. orria)

Orain 2021a da, eta Mohammed El-Kurden *Rifqa* lehen poema-liburuko hitzaurrea idaztearen ohorea dut. Ez dut haren historia harentzat kontatu beharrik. Hura ibili da urte askoz bere historia kontatzen, eta orain, azkenean, mundua entzuten hasi da. Kultura aldatzen ari da, eta aldaketa hau gertatzeko urteetan antolatu izanaren emaitzak ikusten ari gara. Hala eta guztiz ere, liberazioa ez da komunikabideen estrategia. Hil ala biziko kontua da. Nakbaren egunean jaiotako umea izanda, zer izan zitekeen Mohammed izan ezik testamentu bat, sirena bat, askatasun kanta bat konjuratuz Falasteenen tamainako bihotzaren zuloan bat datorren giltza bat, *from the river to the sea*. Mohammed arnasa ausartekoa da, hildakoak pizten dituen bedeinkazioa. Ahopekako fintasun politikoa-ekin, poema hauek ahotsa aukeratzen dute. Hitzen premiazko bizitza besarkatzen dute erresistentziaren

* Itzultzailearen oharra: esaldi hau ingelesezko beste baten lehen zatia da *From the river to the sea, Palestine will be free* («Ibaitik itsasora, Palestina aske izango da»).

ikuspegi emozionalaren zerbitzura. Gezurren proiektu kolonialista asaldatuz, Mohammed egia kontalari bat da. Haren armategia baliatzen du: poemen egongela batek geratzen denaren etxean esertzen gaitu, argazkia atera edo txiokatu ezin denaren, baina indar iraunkorraren ariman dagoena: borroka egiteko, sortzeko, eta garrantzitsuena, maitatzeko gogoia.

Idazten dudana	ia bat da.
Idazten dut	ahalegin bat.

«Rifqa» poema (57. orria)

Bada hitzek egin dezaketena, eta bada hitzen azpian dagoena: existitzera bultza zituen sua eta amorru bizia. Bada haiek egingo dutela espero duguna, eta bada benetan egin dutena. Mohammed okupatutako Palestinaren lehen lerrotik idazten egotea ekintza bat da, egite bat, egindako bat. Nola maite dudak pentsatzen dut eta nola sostengatu nauten haren hitzek. Liburu honen alde mintzatzea nire elkartasuna adierazteko hautatu dudak era txiki bat da. Maite ditugunez osatuta gaude, eta jendearekin ditugun harremanengatik eraldatzen gara. Elkartasuna sentimendu bat eta ekintza bat da. Elkarrekin hartzen dugun erabakien segida bat. Sentitua soilik izan daiteke. Ezin da behartua edo manipulatu izan. Elkartasuna ez da soilik partekatzen dugun mina edo borroka, baita —eta are garrantzitsuago— partekatzen ditugun poztasuna, irudipenak, eta ametsak ere. Indar kementsu bat eta erabateko maitasuna da. Mohammedek betidanik nahi izan ditu bere poemak liburu batean argitaratu. Hemen nirekin partekatu zuen amets bat, eta orain gure ametsa da elkarrekin. Poeta eta aktibista ahaltsua da, eta nire laguna ere bada. Borrokatzen jarraituko dugu, baina borroka horiek egin

arren, maite eta bizi ditugunak gara. Poesiak egiazki nola garen ikusten du, eta islapen horretan dagoenari aurre egin behar zaio. Poesia etxe bat da etxegabetuentzat; gure ondasunak da. Rifqa nire amona da, eta zuen amona ere bada. Haren borrokaren bilobak gara, haren basakeriarenak eta maitasun iraunkorrarenak —haren poesiarenak. Poema hauek desafiatu eta esna zaitzatela. Ekintzara bultza zaitzatela. Lagun zaitzatela jada egia dela dakizunaren hitzak aurkitzen. Ezin dugu isilik egotea onartu. Mohammeden poemek aurrez aurre ipini eta ezagutarazten gaituzte.

*Zer esaten diezu umeei haientzat Itsaso Gorria
banatzen ez denean?*

«Moisesik ez setioan» poema (81. orria)

Mohammedek erakusten digu nola egiten diren poetak. Poema bat bizitza bat da, eta bizitza bat poema bat da barrualdera deika. Poema bat gure barne-barneko hutsuneetan haren jabe izan ezin den lurra bihurtzen da; alabaina, zaindua, artatua eta maitatua izan daiteke. Urtaroekin bilakatzen eta aldatzen den harreman bat da, gure izenez eta beharrez ezagutzen gaituen ulua. Geure burua ikus dezagun poema haue-tan eta euren egiak kudeatu. Munduko pertsonarik askeenak ez dira gorrotoaz edo beldurraz kontrolatuak, baizik eta maitasunak eta egiak mugituak. Egin digutena baino gehiago gara; hori guztia gorabehera, bihurtu garena gara. Izatea erabakitzen dugunak gara, eta zer egingo dugu horri dagokionez? Mohammed El-Kurdek bide bat erakutsi digu.

Eskuineko hankan haren hitzak tatuaturik nabil oinez munduan: «Negar egin nuen—ez etxeagatik, barruan izan nitzakeen oroitzapenengatik baizik». Hitz horiek gogorarazten didate etxea partekatutako oroitzapenak direla, ez adreilu eta argamasa. Beti izan garena oroitzera eta berbisitatzera goazen lekua da etxea. Mohammed El-Kurden poesia guri itzultitako etxea da. Haren poemek etxera deitzen gaituzte.

Beti,
aja monet

*As I write this, our family lawyer is attempting to
persuade a settler judge to rule against settlements:
a zebra at the mercy of a jury of hyenas.*

*Hau idazterakoan gure familiako abokatua
epaile kolonoa konbentzitzen saiatzen ari da
kolonizazioen aurka epaitza emateko:
zebra bat hienez osatutako epaimahaiaren menpe.*

*I am Sheikh Jarrah.
There's a spear in my waist
and spears in my back.
My resilience is an edifice.
I am Jerusalem's northern gate.
When treachery occurs,
I am fields of coal
and the wind will certainly blow
in the direction my ships covet.*
Maysoon Abu Dweih El-Kurd

ONE

Sheikh Jarrah naiz.
Lantza bat dago nire gerrian
eta lantzak nire bizkarrean.
Nire erresistentzia eraikin bat da.
Jerusalem iparraldeko atea naiz.
Traizioa gertatzean
ikatzeko soroak naiz
eta haizeak zalantzarik gabe putz egingo du
nire itsasontziek irrika duten norabidean.
Maysoon Abu Dweih El-Kurd

BAT

IN JERUSALEM

God has become a refugee, sir.
Rashid Hussein

“Fireworks or bombs?”
Loren often asked
in fresh, concerned American breath.
I’d respond with “A wedding, probably”,
or “There are no weddings in December”.

After she’s worn Jerusalem
and been worn by it,
“Fireworks or bombs?”
Loren asks. A giggling tornado
escapes our mouths
touched by our numbness
in fatal ways.

My mother has always said:
“The most tragic of disasters
are those that cause laughter”.

JERUSALEMEN

Jainkoa errefuxiatu bihurtu da, jauna.

Rashid Hussein

«Su artifizialak ala bonbak?»
Galdetzen zuen sarri Lorenek
arduratuta, estatubatuar arnasa freskoz.
«Ezkontza bat, segur aski» erantzungo nuen
edo «Ez da ezkontzarik abenduan».

Jerusalem soinean eraman ostean
eta hark soina higituta,
«Su artifizialak ala bonbak?»
galdetu du Lorenek. Irri tornado batek
egin du ihes gure ahotik
gure sentikortasun ezak ukituta
era hilgarri batean.

Amak beti esaten zuen:
«Hondamendirik zorigaiztokoena
barrea eragiten dutenak dira».

WHO LIVES IN SHEIKH JARRAH?*

As a boy, I lived in Sheikh Jarrah, a
Jerusalem. Annexed
by
everything
Israeli
over the last six decades,
slowdown Israeli
construction in Jerusalem,
going at full speed
a jewish
state now runs through
Jerusalem
I
halt
hope
my father,
lived in Palestin e but eve-
ry day
the checkpoint divided
both sides.
Sheikh Jarrah was a

* Erasure of an article with the same name, published in the New York Times, April 2010.

NOR BIZI DA SHEIKH JARRAHN?*

Ume nintzela, Sheikh Jarrahn bizi nintzen
Jerusalemen. Azken
sei
hamarkadetan zehar
Israelgo
denaz anexionatuta,
moteldu Jerusalemeko
israeldar eraikuntza,
abiadura betean
estatu
judu batek darama orain
Jerusalem
Geldiarazi
dut
itxaropena
gure aita,
Palestin an bizi zen bai-
na egunero
kontrolguneak bi lekuak
banatzen zituen.
Sheikh Jarrah

* Jatorrizkoaren izen bereko artikulu baten zuzenketa, 2010eko apirilean *New York Times*en argitaratua.

gone; Sheikh Jarrah my youth is
bulldozers razed by Israeli

Jerusalem
remains
Sheikh Jarrah and the
neighborhoods
Jerusalem, Palestinians

Today Jerusalem
a city occupied by a foreign
power. it is

Prime Minister

settlement is a
all Israelis

Colonialism in
Jerusalem killed the
peace

errefuxiatua zen

Sheikh Jarrah nire gaztaroa
joan da;
israeldar bulldozerrek
txikituta

Jerusalem
israeldarren proiektua
da oraindik Sheikh Jarrah eta
Jerusalemeko
auzoak, palestinarrak

Gaur Jerusalem
atzerriko indarrek okupatutako
hiria da. haren

lehen ministroa

kolonizazio bat

da
israeldar denak

Jerusalemen *kolonialismoak*
bakea *hil zuen*

For
 thousands,
 have been
 Friday

Palestinians
 in Seikh Jarrah
 the expulsion
 Israeli courts
 violent demon
 legal
 police

the cruel
 Palestinians
 in Sheikh Jarrah
 were originally expelled in
 1948 from

wake
 ruled
 refugees
 are

 the
 Israeli courts
 these
 stubborn

Milaka
 urtez,
 Seikh Jarrahn
 Ostiralean
 kanporatzea
 auzitegi israeldarra
 deabru bortitza
 polizia
 legala

krudela
 Sheikh Jarrahko
 palestinarrek
 berez 1948an izan ziren

kanporatuak
 beilatik
 hala aginduta
 hauek
 egoskorrek
 gau-
 auzitegi israeldarrak
 errefuxiatu
 dira

BORN ON NAKBA DAY*

Your unkindness rewrote my autobiography
into punch lines in guts,
blades for tongues,
a mouth pregnant with
thunder.

Your unkindness told me to push
through,

look,
listen.

I was born on the fiftieth anniversary of the Nakba
to a mother who reaped olives
and figs
and other Quranic verses,
watteeni wazzaytoon.**
My name: a bomb in a white room,
a walking suspicion
in an airport,
choiceless politics.

* The term Nakba (Arabic for catastrophe) refers to the occupation of 78 percent of Palestine through ethnic cleansing and massacres and the creation of "Israel" on that territory in 1948. The Palestinian people commemorate the Nakba on May 15th every year. Though defined by historians as the war that took place between 1947 and 1949, many argue that the Nakba is still ongoing, as the Zionist settler-colonial project continues to kill, dispossess, and displace Palestinians. (For more information, see Grassroots al-Quds).

** Quran, 95:1: "By figs and olives".

NAKBA* EGUNEAN JAIOA

Zuen zakartasunak nire autobiografia berridatzi zuen
gainjarriz errailetako erremateak,
mingaineko ezpatak,
aho bat trumioiez
haurdun.

Zuen zakartasunak esan zidan onartzeko
bortxaz,

begira,
entzun.

Nakbaren berrogeitamargarren urteurrenean jaio nintzen
ama batengandik zeinak olibak biltzen zituen
eta pikuak
eta bestelako bertso koranikoak,
watteeni wazzaytoon.**
Nire izena: bonba bat gela txuri batean,
susmo ibiltaria
aireportu batean,
hautu gabeko politikak.

* Nakba terminoak (hondamendia arabiarrez) erreferentzia egiten dio 1948an egindako Palestinaren %78aren okupazioari, zeina garbiketa etniko eta sarraski bidez egin zen «Israel» sortuz lur horietan. Palestinarrek Nakba oroitzen dute urtero maiatzaren 15ean. Nahiz eta historialari batzuek 1947 eta 1949 artean egondako gerra gisa definitu, beste askok argudiatzen dute Nakba oraindik ez dela amaitu, sionista kolonoen proiektuak palestinarrak hiltzen, desalojatzeko eta deserriratzeko jarraitzen baitu. (Ingeleseko informazio gehiagorako bilatu Grassroots al-Quds.)

** Korana, 95:1: «Piku eta olibengatik».

I was born on the fiftieth anniversary of the Nakba.
Outside the hospital room:
protests, burnt rubber,
Kuffiyah'ed faced, and bare bodies,
stones thrown onto tanks,
tanks imprinted with US flags,
lands
smelling of tear gas, skies tiled with
rubber-coated bullets,
a few bodies shot, dead—died
numbers in a headline.

I
and my sister
were born.

Birth lasts longer than death.
In Palestine death is sudden,
instant,
constant,
happens in between breaths.

I was born among poetry
on the fiftieth anniversary.
The liberation chants outside the hospital room
told my mother
to push.

Nakbaren berrogeitamargarren urteurrenean jaio nintzen.
Ospitaleko gela kanpoan:
protestak, erretako goma,
Kufijazko aurpegiak, eta gorpu biluziak,
tankeen aurka jaurtitako harriak,
AEBko banderadun tankeak,
lurra
gas negar-eragilea dariola, zerua
gomaz estalitako balaz lauzatua,
gorpu batzuk tirokatuta, hildakoak—hilik
lerroburieta zenbaki.

Ni
eta nire arreba
jaio ginen.

Erditzeak heriotzak baino gehiago du irauten.
Palestinan heriotza bat-batekoa da,
berehalakoa,
etengabekoa,
arnasaldi artean da gertatzen.

Poesia artean jaio nintzen
berrogeitamargarren urteurrenean.
Ospitaleko gela kanpoko askapen kanteak
esan zioten amari
bultza egiteko.

THIS IS WHY WE DANCE

For Carmel

Home in my memory is a green, worn-out couch
and my grandmother in every poem:
every jasmine picked off the backlash,
every backlash picked off the tear gas,
and tear gas healed with yogurt and onions,
with resilience,
with woman chanting, drumming
on pots and pans
with *goddamns* and *hasbiyallahs*.

They work tanks, we know stones.

2008, during the Gaza bombings
my ritual of watching TV
ran between grieving
and Egyptian belly dance music.
I fluctuated between hatred and adoration,
stacking and hoarding Darwish's reasons to live
sometimes believing them,
sometimes dipping my bread in indulgence,
knowing a child is breadless, in Khan Yunis,
dipped in a roof's rubble...

HONENGATIK EGITEN DUGU DANTZA

Carmelentzat

Nire oroitzapenetan etxea sofa berde, urratu bat da
eta gure amona poema bakoitzean:
jasmin bakoitzak jasotako kontraerasoak,
kontraeraso bakoitzak jasotako gas negar-eragileak,
eta gas negar-eragileak jogurt eta tipulaz sendatuak,
erresilientziaz,
emakumeen kantuez, joaz
lapiko eta zartaginak
esanez *Jainko maitea* eta *hasbiyallah*.

Haiek tankeak darabilzkite, guk harriak dakizkigu.

2008an, Gazaren bonbardaketetan
nire telebista ikusteko erritua
zebilen doluaren
eta Egiptoko sabel-dantza musikaren artean.
Nenbilen gorrotoaren eta adorazioaren artean,
Darwishen bizitzeko arrazoiak pilatuz eta metatuz
batzuetan haiek sinetsiz,
batzuetan ogia induljenzian bustiz,
jakitun ume bat ogirik gabe dagoela Khan Yunisen,
teilatuko hondakinetan murgilduta...

If you ask me where I'm from it's not a one-word answer.
Be prepared seated, sober, geared up.
If hearing about a world other than yours
makes you uncomfortable,
drink the sea,
cut off your ears,
blow another bubble to bubble your bubble and the
pretense.
Blow up another town of bodies in the name of fear.

This is why we dance:
My father told me: "Anger is a luxury we cannot afford".
Be composed, calm. still—laugh when they ask you,
smile when they talk, answer them,
educate them.

This is why we dance:
If I speak, I'm dangerous.
You open your mouth,
raise your eyebrows.
You point your fingers.
This is why we dance:
We have wounded feet but the rhythm remains,
no matter the adjectives on my shoulders.

This is why we dance:
Because screaming isn't free.

Please tell me:
Why is anger *even anger* a luxury
to me?

Nongoa naizen? Ez da hitz bakarreko erantzunik.
Egon prest eserita, adi, erturik.
Zure mundua ez den horri buruz entzuteak
deseroso jartzen bazaitu,
edan itsasoa,
moztu belarriak,
puztu beste burbuila bat eta sartu burbuilan zure bur-
buila eta aitzakiak.
Lehertu gorputzez betetako beste herri bat beldurraren
izenean.

Honengatik egiten dugu dantza:
Aitak esan zidan: «Haserrea onartu ezin dugun luxua da».
Egon lasai, trankil, bare—egin barre eskatzen dizutenean,
egin irribarre hitz egiten dutenean, erantzuiezu,
irakatsiezu.

Honengatik egiten dugu dantza:
Hitz egiten badut, arriskutsua naiz.
Ahoa irekitzen duzu,
bekainak igo.
Hatzekin seinalatzen duzu.
Honengatik egiten dugu dantza:
Oinak zaurituta ditugu baina erritmoak badirau,
ez dute axola nire sorbaldetako adjektiboek.

Honengatik egiten dugu dantza:
Oihu egitea ez delako libre.

Mesedez esadazue:
Zergatik da haserrea —*haserrea ere*— luxua
niretzat?

GIRLS IN THE REFUGEE CAMP

A soldier
 hands you hash
 and handcuffs.
Van
 coffins your spine.
Road
 takes you where it takes you.
Many prisons in the journey,
 seldom doves at the destination.

You are Damascus and
you are the gate.

Born on the brink of a breath.
 On the brink of a death,
pain teeth in your mother.
Your throat's a minaret.
The hospital bed—a prayer rug;
allahu akbar,
your family announces
 your boyhood
and your doom.

Birth begins to halve you.
You are a cliché in the wind:
 lipstick on a mirror,
shrouds
in leopard print
bricks thrown, rung.
 Your tongue genders
 as it needs
in barbershops and bureaucracy—

NESKAK ERREFUXIATUEN KANPAMENDUAN

Soldaduak

eskura ematen dizkizu haxixa
eta eskuburdinak.

Furgonetak

bizkarrezurra hilkutxaratzen dizu.

Bideak

zaramatzen lekura eramaten zaitu.

Kartzela asko bidaian,

nekez usoak helmugan.

Zu zara Damasko eta

zu zara hesia.

Arnasaren ertzean jaioa.

Heriotzaren ertzean,

mina dago zure amari hozkaka.

Zure eztarria minaretea da.

Ospitaleko ohea—otoitzerako alfonbra;

allahu akbar,

zure familiak iragarri ditu

zure haurtzaroa

eta zure patua.

Erditzea zu erdibitzen hasten da.

Klixea zara haizean:

ezpainetakoa ispiluan,

hil-jantziak

leopardoazko estanpatuarekin

jaurtitako adreiluak, koska.

Zure mihiak nahi duen generoa aukeratzen du

beharren arabera

bizartegian eta burokrazian—

thick voice from a vending machine
softens at the ring of a phone.

Your father was a bullet away
before a bullet took him,
came home a martyr
never a father.
You were destined,

the man you are an orphan,
and you are the womb.

Body—a storm in waiting rooms
frowning, spitting,
sitting in a whirlpool,
waiting on rhythm to resurge
on surgeries to affirm
on gavels to blow
in favor of your truth.

Sky here is made of tin,
children
drive taxis and drive their bread,
prostitute gum on traffic stops,
faces
smug
windows
rolled up.

salmenta-makinako ahots lodia
telefono-deiarekin leuntzen da.

Zure aita bala batera zegoen
bala batek harrapatu aurretik,
etxera martiri gisa itzuli zen
inoiz ez aita gisa.
Zure patua zen,

gizona zu zara umezurtza,
eta zu zara umetokia.

Gorputza—itxarongelan ekaitza
kopeta belztuta, txistua botata,
zurrunbiloan eserita,
zain erritmoa berpiztu dadin
kirurgiek berretsi dezaten
mailuek putz egin dezaten
zure egiaren alde.

Zerua hemen eztañuzkoa da,
umeeek
taxiak gidatzen dituzte eta beren ogia eraman,
prostituten txikleak stop-seinaleetan,
aurpegi
harroputzak
leiho
itxiak.

Your ambition is ammunition
bullet-less.

You are the poor and
you are outside of the gate.

But your hands don't open.
Your hunger does not announce.
You move what you move to move up
You doubt who you doubt.

Soldier
hands you hash
and handcuffs,
hijacks your halves.

You are the prisoner and
you are the cell.

Zure anbizioa munizioa da
balarik gabe.

Zu zara behartsua eta
zu zara hesi kanpoaldean.

Baina zure eskuak ez dira irekitzen.
Zure goseak ez du iragartzen.
Mugitzen duzuna mugitzen duzu igotzeko
Zalantza egiten duzun pertsonen egiten duzu zalantza.

Soldaduak
eskura eman dizkizu haxixa
eta eskuburdinak,
zure erdiak bahitu dizkizu.

Zu zara presoa eta
zu zara zelda.

BULLDOZERS UNDOING GOD

for Mahfoutha Ishtayyeh

A chain is corseting
the tree's waist and hers,
flesh in flesh,
 olive skin on olive skin,
fingers branches intersections
 rootedness jars their storms,
 wraps them
in her unbreakable word
 we will not leave.
 Leave!

She clings onto the tree trunk
 the feeling afore the drown.

Land stone and dirt, pillowed
 buried ones and ones lying
 contaminated reality
 numbed faith, indulged upon
 embroidered destinies
 constant Nakbas
 tragedy pillowed and bedroomed
made normal: mornings of mourning
on a breakfast table,
 olives
 za'atar
 tomatoes and cucumber
 tragedy
 tear gas and tea

In Jerusalem, every footstep is a grave.
This was only love:

BULLDOZERRAK JAINKOA BALIOGABETZEN

Mahfoutha Ishtayyehrentzat

Katea estutzen ari da
zuhaitzaren gerria eta neskarena,
haragia haragiaren kontra,
 oliba azala oliba azalaren kontra,
hatzak adarrak intersekzioak
 sustraitasunak haien ekaitzak astintzen ditu,
 biltzen ditu
neskaren hitz hautsezinetan
 ez gara joango.
 Zoazte!

Tinko heltzen dio zuhaitzaren enborrari
 ito aurreko sentimendua.

Landa harria eta lurra, seaskatuta
 lurperatuta daudenak eta lurrean dautzanak
 kutsatutako errealitatea
 sorgortutako fedea, bordatutako patuen
 aurrean errenditua
 Nakba etengabeak
 tragedia seaskatuta eta logelatuta
normalizatuta: doluzko goizak
gosariko mahaian,
 olibak
 za'atar-ra
 tomateak eta pepinoa
 tragedia
 gas negar-eragilea eta tea

Jerusalemen, urrats bakoitza hilobi bat da.
Hau maitasuna besterik ez zen:

her skeleton is that of the tree's,
roots stitched into land into identity.
Separation is like

unmaking love
ungluing names to places
undoing God.

A pulling pressure, soldiered:
occupiers occupy her limbs,
untangling a grandmother.
A soldier as old as a leaf born yesterday
pulls a trigger on a woman older than his heritage.

Two martyrs fall.

One
martyr
falls.

Here, every footprint is a grave,
every grandmother is a Jerusalem.

neskaren eskeletoa zuhaitzarena da,
sustraiak josita lurrari identitateari.
Bereizketa da:

maitasuna desagitea
lekuei izena desitsastea
Jainkoa desbaliotzea.

Tiraka presioa, indartuta:
 neskaren gorputz-adarrak okupatzaileek okupatuta,
 amona bat deslotuz.
 Atzo jaiotako hostoa bezain heldua den soldaduak
 arma tirokatu du haren ondarea baino helduagoa den
 emakumearen aurka.

Bi martiri erori dira.

Martiri
bat
erori da.

Hemen, urrats bakoitza hilobi bat da,
amona bakoitza Jerusalem bat da.

SMUGGLING BETHLEHEM

I am no stranger to picking apples out of men's throats.
Atlanta
I'm tired of making amends with soon-to-be strangers.
Tired of being my mother's favorite stranger.

I am her fingers rolling grape-leaves till they taste like
a fire pit
warming my exile, muffling my diaspora.
Hookah out of honeyed apples, smoke where once was
sex.

In my lonely I spend time
shoving ghosts off of balconies. I go to war in a book.

In America, I sit in a coffin's throat
thinking of birds picking
pink almond blossoms from bullet-wounded trees.

In Palestine,
strangers
walk around with open purses
open pockets
open palms,
trusting the ruckus will affect everything
but the integrity
of those wrinkled around them,
selling olives, figs,
and words wrapped with play.

Jerusalem strangled with strangers,
virus at the depths of its throat cough
blood
debris as if confetti.

BETLEEMEKIN TRAFIKATZEN

Ez zait ezezaguna gizonen eztarrietatik sagarrak jasotzea.
Atlanta
Nekatuta nago ezezagun izango direnekin bakeak egiteaz.
Nekatuta amaren ezezagun gustukoena izateaz.

Ni haren hatzak naiz mahats hostoak biribilduz
su-ontziaren zaporea izan arte
nire erbestea berotuz, nire diaspora baretuz.
Sagar eztizko hookah pipa, kea garai batean
sexua zegoen lekuan.

Nire bakardadean denbora ematen dut
balkoietatik mamuak botaz. Gerrara noa liburu batean.

Estatu Batuetan, hilkutxaren eztarrian esertzen naiz
pentsatzen txoriak daudela almendra lore arrosak
balaz zauritutako zuhaitzetatik jasotzen.

Palestinian,
ezezagunak
diru-zorroak irekita doaz harat honat
poltsikoak irekita
esku-ahurra irekita,
fidatuz zalapartak edozeri eragingo diola
haien inguruan zimurtuta dabiltzanen zintzotasunari
izan ezik,
salduz olibak, pikuak,
eta jolasez bildutako hitzak.

Jerusalem itota dago ezezagunez,
birusa haien eztarrien sakonean eztula
odola
gorpuzkiak konfetia balira bezala.

They tell us to taunt tanks with resumés not rocks.

My mother

knows how to place a fist in a man's arrogance,
knows how to place silence in a bulldozer's mouth.

Mother picks apples from forbidden cities,
hiding produce under her car seat,
smuggling Bethlehem between her feet.

”وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا
وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا
فَأَعْيَنَاهُمْ فِيهِمْ لَا يُبْصِرُونَ“

She breezed through the military barrier
what the soldiers call a checkpoint
a soldier deceived—
his throat

picked
harvested.

* Quran, 36:9: “And We have put before them a barrier / and behind them a barrier / and blinded them, so they do not see”.

Esaten digute tankeei iseka egiteko curriculumekin
eta ez harriekin.

Gure amak

badaki nola kokatu ukabila gizonen harrokerian,
badaki nola kokatu isiltasuna bulldozerraren ahoan.

Amak sagarrak jasotzen ditu debekatutako hirietatik,
elikagaiak gordetzen kotxeko eserlekuaren azpian,
Betleemekin trafikatzan haren oinen artean.

• “وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا
وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا
فَأَغْشَيْنَاهُمْ أَنَّهُمْ لَا يُبْصِرُونَ”

Aise igarotzen du hesi militarra
soldaduek kontrolgune deitzen diotena
soldadua engainatuta—
haren eztarria

jasota
uzta jasota.

* Korana, 36:9: «Eta Guk jarri genuen haien aurrean hesia / eta haien atzean hesia / eta itsutu genituen, ez dezaten ikusi»

A SONG OF HOME

I inherited my father's stubbornness,
books I hid beneath my mattress,
bodies I wished to blanket
and notions I believed to be true
even when I lied and held on
even when I lied and was made to hold on
I believed to be true, possible,
the face of earth
before dawn, when my mother picked figs
prayed *allahu akbar*
and when she shelved her screams,
sipping tea with meramiya.
Mother and the sage were daughters of the mountain;
the quiet they offered, sometimes.
Somewhere along
reluctance to mirrors
a scream at the dinner table
a dish broken, accidentally or not
louder than bullets outside
even the TV screen filled with victims
didn't break the news of us
breaking

ETXEKO KANTA

Oinordetzan jaso nituen aitaren burugogorkeria,
ohe azpian ezkutatu nituen liburuak,
estali nahi nituen gorputzak
eta egia zirela sinesten nuen ideiak
nahiz eta nik gezurra esan eta ez errenditu
nahiz eta nik gezurra esan eta haiek ez errenditzera behartu
sinesten nuen egia zirela, posible,
lurrazala
egunsentia baino lehen, amak pikuak jasotzen zituenean
otoitz egiten zuenean *allahu akbar*
eta geroratzen zituenean bere oihuak,
tea zurrupatuz meramiyarekin.
Ama eta salbia mendiaren alabak ziren;
ematen zuten lasaitasuna, batzuetan.
Nonbait
ispiluekiko mesfidantzaz zehar
sukaldeko mahaian oihu bat
plater bat hautsita, nahigabe ala ez
kanpoko balak baino ozenago
biktimaz betetako telebistak ere
ez zuen eman albistea gu
hausten ari ginela

until somebody's body fainted
forcing them to hold down the arguments
barefoot, I
was dragged into cars and dragged into points of view.
I talked to God but God never wore my shoes.
Sing me a song of home
break a dish or two throw a stone or two
because the screams make me nostalgic:
I almost don't fear the sirens.

norbaiten gorputza zorabiatu zen arte
behartuz haien eztabaidak erreprimitzera
oinutsik, ni
arrastaka eramane ninduten kotxeetara eta abbastaka
eramane ninduten ikuspuntuetara.
Jaungoikoarekin hitz egin nuen baina Jaungoikoa ez
zen inoiz nire lekuan jarri.
Kantadazu etxeko kanta bat
hautsi plater bat edo bi bota harri bat edo bi
oihuek nostalgiko jartzen naute-eta:
Ia ez diet beldurrik sirenei.

PORTRAIT OF MY NOSE

Arrogant with height.
One nose away from clouds.

I have my grandmother's
and in the knot, tangled
a homesickness
for people generous with
nose.

My grandmother's is beautiful; mine is
one nose away from beauty,
one away from Anglo-Saxon.

I have my grandmother's
and my grandmother had pride
favored functionality
she was never a
nose away from anything
but jasmines.

NIRE SUDURRAREN ERRETRATUA

Altuerarekin harroa.
Hodeietatik sudur batera.

Gure amonarena daukat
eta konkorrean, korapilatuta
herrimina
sudurrarekin eskuzabala den
jendearena.

Gure amonarena eder-ederra da; nirea dago
edertasunetik sudur batera
anglo-saxoitik sudur batera.

Gure amonarena daukat
eta gure amona harro zegoen
nahiago zuen erabilera
inoiz ez zen egon
 inondik sudur batera
 jasminetatik izan ezik.

RIFQA

*I see you standing like the cedars, standing
at the height of my memory, in the green of the moon.*

*I see you coming like the wind, coming.
The door falls beneath the wind and rain.*

Mahmoud Darwish

Nowadays, grandmother walks fragile,
so unlike the past she battled.

Wrinkled faces
hide inside the wrinkles of her face,
tell the story of that event:
 organized undying.

The morning of a red-skied May 1948.
Could've been today.

 They knocked the doors down,
claimed life as their own.

 The chances of their staying fragile.
But now look:

 houses are in ruins, keys around necks,
 odds far from even, far from running water.

Ramadan villages retired singing,
rifles sang instead,
announcing declaring
an anticipated empire on the ruins of another.

RIFQA

Zutik ikusten zaitut zedroen antzera, zutik
nire oroitzapenen garaieran, ilargiaren berdean.
Etortzen ikusten zaitut haizearen antzera, etortzen.
Atea haize eta euripean erori da.

Mahmoud Darwish

Gaur egun, amona hauskor dabil oinez,
iraganean borrokan ibili zenean ez bezala.

Aurpegi zimurtuek
haren aurpegiko zimurretan ezkutatuta,
gertaera horren historia kontatzen dute:
antolatua betierekoa.

Zeru gorriko maiatzeko goizaldea 1948.
Gaur izan zitekeen.
Ateak eraitsi zituzten,
bizitza aldarrikatu zuten haiena balitz bezala.
Geratzeko probabilitateak ahulak.
Baina orain begira:
etxeak hondakinak dira, giltzak lepotik,
aukerak bidezkotik urrun, iturriko uretik urrun.

Ramadan herrixkak kantatzeaz erretiratu ziren,
fusilek kantatzen dute haien ordezt,
berri emanaz azalduz
aurreikusitako inperioa beste baten hondakinetan.

Seven decades later
they harvest organs of the martyred,
feed their warriors our own.*
The people of Haifa left.
Some fled after news some stayed,
 gave coffee to massacre.
Some walked a straight line into the sea
 back to their city
 refused to be martyred
 refused to exit.

They were one with Haifa,
drowned
 in this life,
 soaked in salt.

My grandmother—Rifqa—
was chased away from the city,
 leaving behind
 the vine of roses in the front yard.
Sometime when youth was
 more than just yearning,
She left poetry.
What I write is an almost.
 I write an attempt.

She left behind clothes folded ready to be worn again;
her suitcases
did not declare departure.

* In 2009, Swedish photojournalist Donald Boström published an essay titled "*Our Sons Are Being Plundered for Their Organs*", in which he exposed the decades-long Israeli practice of returning the bodies of young Palestinian men to their families with organs missing. See also: Israeli necroviolence.

Zazpi hamarkadaren ostean
 martirien organoak erauzten dituzte,
 gudariak elikatuz guri esker.^{*}
 Haifako herritarrek alde egin zuten.
 Batzuek albisteen ostean ihes egin zuten
 batzuk geratu egin ziren,
 kafea eman zioten sarraskiari.
 Batzuk itsasorantz joan ziren lerro zuzenean
 haien hirira bueltan
 martirizatzeari uko eginez.
 joateari uko eginez.
 Bat ziren Haifarekin,
 urpetuak
 bizitza honetan,
 gatzetan blai.

 Gure amona—Rifqa—
 hiritik uxatu zuten,
 atzean utziz
 aurreko patrioko arrosa igokariak.
 Noizbait gaztetasuna zenean
 grina izatea baino gehiago,
 Poesia utzi zuen.
 Idazten dudana ia bat da.
 Idazten dut ahalegin bat.

 Atzean utzi zituen arropak tolestuta
 berriz janzteko prest;
 haren mailetek
 ez zuten abiatzea aitortu.

* 2009an, Donald Boström fotokazetari suediarrek *Våra söner plundras på sina organ* (euskaraz *Gure semeak haien organoak lortzeko arpilatzen ari dira*) deituriko saiakera argitaratu zuen. Bertan agerian utzi zuen gizon gazte palestinarren gorpuk haien familiei organoren bat faltan itzultzearen praktika israeldarra, zeina hamarkada batzuk luze den. Informazio gehiagorako: israeldar nekrobiolentzia.

Rifqa left Haifa to go to Haifa
to go to Haifa.
Rifqa walked solid.
“We’ll return once things cool down”,
and she believed,
wore her key
until her key her neck her memory
became the same color.

Next stop another city-to-be-destroyed,
photographs of Haifa stamped on her heart,
then on my imagination.

She went shelter to shelter.
I wonder, was it the shelter that ran from her?

Children along the way, six
storied them their homeland,
and so they grew up
singing songs of arrival,
the songs of homecoming.

Rifqak Haifa utzi zuen Haifara joateko
Haifara joateko.
Rifqa tinko zebilen oinez.
«Gauzak lasaitzean itzuliko gara»,
eta sinetsi zuen,
bere giltza eraman zuen soinean,
bere giltza bere lepoa bere oroimena
 kolore berekoak bihurtu ziren arte.

Hurrengo geltokia beste suntsitzeko-helburu-
den-herri bat,
Haifaren argazkiak amonaren bihotzean,
 gero nire irudimenean.

Amona ibili zen aterpez aterpe.
 Eta aterpea bazen harengandik ihesi zebilena?

Umeak bidean zehar, sei
haien sorterrria kontatu zien,
eta hala hazi ziren
etorrera kankak kantatuz,
etxera itzultze kankak.

lucky refugees given houses
lucky wrapped in the shiny promises of
UNRWA the Jordanian government grandma
a lucky refugee grew vines of roses around the house;
 this time the roses had thorns
 just in case.

Invaders came back once again,
claimed the land
with fists and fire excuses beliefs
of the chosen and the promised
as if God is a real-estate agent.

Sometime she became a thirty-something-year-old widow
 homed half a dozen hungers
 denied hers

She worked,
worked,
and worked
until survival was a funny story to tell
on evenings with
what remains of the family.

1956

zorioneko errefuxiatuek etxea eskuratu
zorioneko promesa distiratsuetan bilduta
UNRWArenek Jordaniako gobernuarenak amona
zorioneko errefuxiatuak etxearen inguruan arrosa
igokariak landatu zituen;
aldi horretan arrosek arantzak zituzten
badaezpada.

Inbaditzaileak beste behin itzuli ziren,
lurra aldarrikatu zuten
ukabil eta suz aitzakiaz sinetsiz
direla hautatuak eta dela promes egindakoa
Jainkoa higiezinen agentea balitz bezala.

Noizbait iritsi zen izatera hogeita hamar eta
zenbait urteko alarguna
dozena erdi goseti zituen etxean
harena ukatzen
Egiten zuen lan,
lan,
eta lan
biziraupena izan arte istorio barregarri bat kontatzeko
gauetan
geratzen zen familiarekin.

1967 another Nakba
 another man-made catastrophe
 names of places dispossessed
 names on tombstones rewritten
Sheikh Jarrah became Shimon Ha'tsiddik
Jerusalem
 bride of the fantasy
 once more.

Years passed and the vines of the roses
 were vines of grapes,
 vines of barbed wires,
ripping open the veins of this city.

Years passed children
became my aunts my father
the twenty-first century didn't stop the Nakba
from continuing years of resistance
popular fever and rashes
unable to stop this cancer from spreading.

1967 beste Nakba bat
 gizakiak sortutako beste hondamendi bat
 leku izenak desjabetuta
 hilarrien izenak berridatzita
Sheikh Jarrah bilakatu zen Shimon Ha'tsiddik
Jerusalem
 fantasiaren ezkongai
 beste behin.

Urteak igaro ziren eta arrosa igokariak
 ziren mahats igokariak,
 alanbre arantzadun igokariak,
hiri honetako zain irekiak urratuz.

Urteak igaro ziren umeak
bilakatu ziren gure izebak gure aita
hogeita batgarren mendeak ez zuen Nakba geldiarazi
gertatzen jarraitzeaz urteetako erresistentzia
herriarena sukarra eta negela
ezin gelditu minbizi hau zabaltzeari.

May 15, 1998,

I was born before a closed house
that I called mine but have never been in.

After nine years of fines
paychecks and playchecks
it was opened for them

not us.

The colonizers youthful differently clothed
rifles smacking against their hips terrorist nation
celebrated stolen property callous.

I cried—not for the house
but for the memories I could have had inside it.

Maha three-year-old sister cried her innocence,
watched the Zionist settlers burn her bed,
yet another Nakba

another divine crime scene.

now Maha's eight. She knows her Nakba isn't the first,
she knows she's not the only child whose bed

was burned,

she knows children are burned.

Mohammad Abu-Khudair, sixteen gasoline.

Maiatzak 15, 1998,
itxitako etxe baten aurrean jaio nintzen
nire deitzen nion baina inoiz ez naiz barruan izan.

Bederatzi urteren ondoren isunez
soldataz eta soldata-osagarritz
ireki zuten haientzat
 ez guretzat.

Kolonizatzaile gazteak desberdin jantzita
fusilekin haien aldakak joz herrialde terrorista
lapurtutako jabetza ospatuz bihozgabe.
Negar egin nuen—ez etxeagatik
barruan izan nitzakeen oroitzapenengatik baizik.

Maha hiru urteko arrebak negar egin zion
inozentziari,
sionista kolonoak bere ohea erretzen ikusi zituen,
beste Nakba bat jada

 beste krimenaren leku jainkotiar bat.
orain Mahak zortzi ditu. Badaki haren Nakba
ez zela lehena,
badaki ez dela ohea erre zioten ume bakarra,
badaki umeak erretzen dituztela.
Mohammad Abu-Khudair, hamasei gasolina.

With every lid closed
Rifqa went to her house
saw nothing
in the gray of her eyes said,
Let's say it was devoured by the sea.
Don't worry it will wash ashore.
*"No matter how deep it drowns,
the truth always washes ashore".*

She prays to her refuged God.

Nowadays she walks fragile,
so unlike the past that she battled,
so unlike the past
nameless faces
remembered
on her wrinkled face.
They tell the story of the particular events:
organized, plural,
ongoing.

Betazal guztiak itxita
Rifqa bere etxera joan zen
ez zuen ezer ikusi
bere begien grisean esan zuen,
Esan dezagun itsasoak irentsi zuela,
Ez kezkatu azaleratuko da.
«Ez du axola zein sakon urpetzen den,
egia beti azaleratzen da».

Bere Jainko errefuxiatuari egiten dio otoitz.

Gaur egun, amona hauskor dabil oinez,
iraganean borrokan ibili zenean ez bezala,
iraganean ez bezala
izengabeko aurpegiak
gogoratuak haren aurpegi zimurtuan.
Gertaera zehatzen historia kontatzen dute:
antolatua, askotarikoa
aribidekoa.

TWO

BI

WEDNESDAY

A man wailing is not a dancing bear.

Aimé Césaire

There's death in the eyes of this newborn.
I heard the baby complain about a treacherous defeat,
called it *the same old catastrophe*.
A storm in his ear says it's raging for silence.
Thunder erupts when he's shushed.
What a worsened scenario. He skipped ahead.
What do you do when your destiny is predetermined?

Life in this hospital laughs at us.
Long is the wait. Wild is the wind'.
I ask if there's a wedding going on.
The nurse complained of the clouds.
If I were a stupid flower, I'd wither under the rain.
They asked her, *What's wrong with the flower?*
not *What's wrong with the rain?*

* After Nina Simone's record.

ASTEAZKENA

Aieneka dagoen gizona ez da hartz dantzari bat.

Aimé Césaire

Heriotza dago jaioberri honen begietan.
Haurra entzun dut kexuka porrot traidoreaz,
betiko hondamendi bera deitu dio.
Haren belarriko ekaitzak oihuka eskatzen du isiltasuna.
Trumoiak eztanda egiten du isilarazten dutenean.
Zer egoera txartua. Haurrak aurea hartu zuen.
Zer egin zure patua aurretik zehaztuta dagoenean?

Ospitale honetan bizitzak barre egiten digu.
Itxaronaldia luzea da. Haizea bortitza.*
Ezkontza bat ote dagoen galdetu dut.
Erizaina hodeiez kexu da.
Lore inozo bat banintz, euripean zimelduko nintzateke.
Galdetu diote, *Zer du txarra loreak?*
eta ez Zer du txarra euriak?

* Jatorrizkoan *Wild is the Wind* dio, Nina Simoneren izen bereko diskoagatik

1948/1998

*Do not reconcile
even if they gift you gold.
If I were to gouge out your eyes
and place gems in their place
would you still see?*
Amal Dunqul

On the same day fifty years later,
there was a Friday in my eyes.

Mother was grateful she said no
to doctors running with scissors.
What a coincidence
both sisters
promised defective births.
My aunts cried comedy before conspiracy.

Grandmother told me she'd been pregnant
on the same day, fifty years before,
considered herself lucky
having escaped the knife.

It is the same killing;
they do it in whispers. Fifty years later,
I worry about my little brother.
He is six-foot-fear.
Eighteen-year-old soldiers
with rifles rivaling their torsos
shoot to kill.

It's the same killing
everywhere.
Seventy-some years later
we haven't lived a day.

1948/1998

*Ez egin bakeak
urra oparitzen badizute ere.
Begiak aterako banizkizu
eta harribitxiak jarri haien ordezt,
ikusten jarraituko zenuke?*
Amal Dunqul

Egun berean berrogeita hamar urte beranduago,
ostiral bat zegoen nire begietan.

Ama eskertuta zegoen ezetz esan zielako
guraizeekin korrika zebiltzan medikuei.
A zer kointzidentzia
bi ahizpek
akasdun erditzeak espero zituzten.
Gure izebek komedia negar egin zuten konspirazioa
baino lehen.

Amonak kontatu zidan haurdun egon zela
egun berean, berrogeita hamar urte lehenago,
bere burua zorionekotzat zuela
labanari ihes egin izanagatik.

Hilketa berdina da;
xuxurlaka egiten dute. Berrogeita hamar urte beranduago,
anaia txikiak kezkatuta nago.
Metro laurogei beldur da.
Hemezortzi urteko soldaduak
fusilekin haien soinean norgehiagoka
hiltzeko tiro eginez.

Hilketa berdina da
leku guztietan.
Hirurogeita hamapiko urte beranduago
ez gara egun bat ere bizi izan.

**FIFTEEN-YEAR-OLD GIRL KILLED
FOR ATTEMPTING TO KILL A SOLDIER
(WITH A NAIL FILE),
OR CONTEXT**

*In its bare reality, decolonization reeks of
red-hot cannonballs and bloody knives.*

Frantz Fanon

Context: fruit knife to a firearm. He was in her throat.
Fifteen-year-old girl denounced. Violence is not
children taking on dragons.

For me, it has always been apologies.
Running to catastrophe with context,
commissioning compassion, turning
heroes into humans. This is a refuted revolution.

TV said her brother was a martyr,
but martyrs go with intent. He went
bullet to the head. From fist to flounder.
Context is hand in his pocket. Toy guns.

I told the people that day, disclaimer:
dead girl shouldn't have found her rage
in the kitchen drawer. She was reaching for crayons.
Solidarity often is a refuted revolution.

**HAMABOST URTEKO NESKA HIL DUTE
(AZKAZALETAKO LIMAZ)
SOLDADU BAT HILTZEN SAIAITZEAGATIK,
EDO TESTUINGURUA**

*Haren errealitate gordinean, deskolonizazioak
kanoi-bala gori-gorien eta labana odoleztatuen kiratsa du.*

Frantz Fanon

Testuingurua: fruta labana su-armaren aurka.
Mutila neskaren eztarrian zegoen.
Hamabost urteko neskak salatuta. Biolentzia ez da
umeak dragoiaren aurka lehian.

Niretzat, beti izan dira barkamenak.
Hondamendirantz korrika eginez testuinguruarekin,
errukia aginduz, bihurtuz
heroiak gizaki. Hau gezurtatutako iraultza da.

Telebistak esan zuen neskaren neba martiria zela,
baina martiriak borondatez doaz. Hura joan zen
balaz buruan. Ukabletik urkamendira.
Testuingurua da patrikan eskua. Jostailuzko arma.

Egun hartan esan nion jendeari, oharra:
hildako neskak ez luke bere amorrua aurkitu behar izan
sukaldeko tiraderan. Margoak hartzen saiatzen ari zen.
Elkartasuna askotan gezurtatutako iraultza da.

I held my arsenal.
People who give excuses for executions
fear the rifle more than they fear the reason.
I put her in tulle—girl to their gaze,
angel to their accusations. Otherwise

nail file becomes the villain, despite
context. Context: they want cats
declawed, they want knocked doors
unanswered, they want the other cheek.

Terrorist Avenges. Headlines delusional.
Are all heads equal? Is a soldier's heart
equal to her brother's? I'll hold my arsenal.
When they ask me next time,
I'll say God held her hand.

* After Amal Dunqul.

Nire armategiari eutsi nion.

Exekuzioengatik aitzakiak jartzen dituen jendeak
beldur gehiago dio fusilari arrazoiari baino.

Tulez jantzi nuen—neska haien begiradarako,
aingerua haien salaketetarako. Bestela

azkazaletako lima bilakatzen da gaiztoa, testuingurua
gorabehera. Testuingurua: katuak nahi dituzte
atzapar motzekin, nahi dituzte kolpatutako atea
erantzunik gabe, nahi dute beste masaila.

Terrorista Mendekatzailleak. Lerroburu engainagarriak.
Berdinak al dira buru guztiak?* Soldaduaeren bihotza
bere anaiaren bihotzaren berdina da? Nire armategiari
eutsiko diot.

Galdetzen didaten hurrengoan,
esango dut Jainkoak eutsi ziola neskari eskua.

* Amal Dunqulengatik.

NO MOSES IN SIEGE

*On July 16, 2014, four boys —aged between nine and fourteen—
were killed by Israeli naval fire while playing soccer
on a beach in Gaza City.*

Was it because there were no more graves in Gaza
that you brought us to the beach to die?

Was it because rubbing us in our houses,
like our cousins, like our futures, like our gods,
would be a bore?

Was it because our cemeteries need cemeteries and
our tombstones need homes?

Was it because our fathers needed more grief?

We were limbs in the wind,
our joy breaking against the shore.
Soccer ball in between our feet
we were soccer in between their feet.
No place to run. No Moses in siege.
Waves stitched together, embroidered, weaved
un-walkable, indivisible, passage—implausible,
on most days we weep in advance.

We looked up to the clouds, got up on clouds.
Here, we know two suns:
earth's friend and white phosphorus.
Here, we know two things:
death and the few breaths before it.

What do you say to children for whom the Red Sea
doesn't part?

MOISESIK EZ SETIOAN

*2014ko uztailaren 16an, bederatzi eta hamalau urte
bitarteko lau mutil hil zituen Israelgo itsas armadak
Gazako hondartzan futboleko jokatzeko ari zirela.*

Izan da Gazan hilobi gehiagorik ez zegoelako
ekarri gaituzuela hondartzara hiltzera?

Izan da gure etxeetan gu ere eraiste-hondakin bihurtzea,
gure lehengusuak, gure etorkizunekoak, gure jainkoak
bezala, nekagarria litzatekeelako?

Izan da gure hilobiek hilobiak behar dituztelako eta
gure hilarriek etxeak?

Izan da gure aitek atsekabe gehiago behar zutelako?

Adarrak ginen haizean,
gure poztasuna itsasertzaren aurka apurtuz.
Futboleko baloia gure oinen artean
gu futbola ginen haien oinen artean.
Tokirik ez ihes egiteko. Moisesik ez setioan.
Olatuak elkarri josita, bordatuta, ehunduta
ibilezin, zatiezin, pasabidea—sinesgaitz,
egun gehienetan aldeztu aurretik egiten dugu negar.

Hodeietara begiratu genuen, hodeietara igo ginen.
Hemen, bi eguzki ezagutzen ditugu:
lurraren laguna eta fosforo zuria.
Hemen, bi gauza ezagutzen ditugu:
heriotza eta lehenagoko azken arnasak.

Zer esaten diezu umeei haientzat Itsaso Gorria
banatzen ez denean?

THINGS I CANNOT SAY

*US soldier admits killing unarmed Afghans for sport:
Jeremy Morlock, 23, tells US military court
he was part of a “kill team” that faked combat
situations to murder Afghan civilians.*

The Guardian, March 23, 2011

Tell our children
the word *soldier*
means what it shouldn't
that terrorists look nothing like
what God on TV says they should.
Tell them
monsters do exist
desiring their skulls—souvenired,
 their limbs—mosaicked,
 and their truths—tarnished again.

Tell them
their names,
 faces,
 and overgrown memories
are landmines—
 landmines
 danced around in terrorism,
 white, uniformed terrorism,
and that pavements are tiled
like a board game
or some sort of mundane, alleged raillery,
and “national heroes” roll dice,
 roll corpses
after posing with them,
homecoming and championed.

ESAN EZIN DITUDAN GAUZAK

*AEBko soldadu batek onartu du kirol moduan hiltzen
zituztela armagabeko afganistandarrak:
Jeremy Morlock, 23, AEBko Auzitegi Militarrari kontatu
dio afganistandar zibilak hiltzeko borroka egoeren itxura
egiten zuten «hilketa talde» baten parte zela.
The Guardian, 2011eko martxoaren 23a*

Kontatu gure umeei
soldadu hitzak
adierazi beharko ez lukeena adierazten duela.
terrorista horiek ez dute antzik
Jainkoak telebistan esaten duenarena.
Kontaiezu
munstroak existitzen direla
desiratzen haien burezurak—oroigarri gisan,
haien gorputz-adarrak—mosaiko gisan
eta haien egia—berriz belztua.

Kontaiezu
haien izenak,
aurpegiak,
eta oroitzapen zabalegiak
lurreko minak direla—
lurreko minak
terrorismoaren inguruan dantzan,
terrorismo zuria, uniformeduna,
eta espaloiak lauzatuta daudela
mahai-jokoa balitz bezala
edo ohiko, ustezko burla moduko bat,
eta «heroi nazionalak» dadoak botatzen dituztela,
hilotzak botatzen dituztela
haiekin posatu ostean,
etxera itzultzeko irrikaz eta txapeldun plantaz.

Tell them credulous, clueless audiences
will strip them of rights
without thought or prayer.

Kontaiezu entzule sineskor, moldakaitzek
haien eskubideak biluztuko dituztela
hausnarketarik edo otoitzik gabe.

BOY SELLS GUM AT QALANDIYAH

*The question is not morality, the question is money.
That's what we're upset about.*

Toni Morrison

There are bulldozers in these clouds. Bulldozers in their clouds and they bring rain often. A boy at Qalandiyah and they have stolen the wicks of the stars. He shouldn't be outside. Stones will fling themselves in protest.

This Hebrewed land still speaks Arabic. Their drones will rig this. The boy at Qalandiyah selling gum. He shouldn't be outside. He'll be a thrower, a catcher. A bulldozed bulldozer. Often.

What's a boy doing winning bread under gallows? And where's the merit in that? Whose side is God on? Some days it feels like they've unlocked prayer. They prey often.

A man on the sidewalk explains natural selection. As in the boy's grip shouldn't be softened. The man says the boy's walk looks too much like a song and too little like a man walking.

A woman tells him a pen is a sword. What's a pen to a rifle? Another fed him a sonnet. If Shakespeare was from here he wouldn't be writing.

I write about Palestinian boys as if they're older than labor.

MUTIL BATEK TXIKLEA SALTZEN DU QALANDIYAHN

*Kontua ez da moralitatea, kontua dirua da.
Horrexegatik gaude haserre.*

Toni Morrison

Bulldozerrak daude hodei hauetan. Bulldozerrak haien hodeietan eta euria ekarri ohi dute. Mutil bat Qalandiyahn eta izarren metxa lapurtu dute. Ez luke kanpoan egon behar. Harriek beren buruak botako dituzte protestan.

Lur hebrear honek oraindik arabieraz hitz egiten du. Haien dronek iruzurra dela dioten arren. Qalandiyahko mutila txiklea saltzen. Ez luke kanpoan egon behar. Jaurtitzalea izango da, hartzailea. Buldozeatutako bulldozerra. Askotan.

Zer da mutil bat ogia irabaziz urkamendian? Eta zein da horren meritua? Zeinen alde dago Jainkoa? Egun batzuetan dirudi otoitza desblokeatu dutela. Askotan egiten dute otoitz.

Gizon bat hautespen naturala azaltzen dabil espaloian. Mutilaren kontrola arindu behar ez balitz bezala. Gizonak dio mutilaren ibilerak kanta baten antz gehiegi duela eta oinez doan gizon baten antz gutxiegi.

Emakume batek esan dio boligrafo bat ezpata bat dela. Zer da boligrafo batzuetan fusil baten aurka? Beste batek soneto bat eman dio jaten. Shakespeare hemengoa balitz ez litzateke idazten egongo.

Palestinarrak mutilez idazten dut lana baino helduagoak balira bezala.

The boy is eight, which is twenty-two for Americans. The boy knows this. His mother calls him a man in his nightmares. You're a man now. A painter stands in this, collecting strokes. A photographer offers a helping hand. They want to build a museum in his torture. The boy wins the bread knowing he shouldn't be.

He tells the photographer to pay him for his bread; the photographer's bread. For wallets fattened by indigence.

His mother calls him the man of the house. She thinks it makes him feel better about the hunched back he's earned before the 6 a.m. of his life. The gray he's earned before the 6 a.m. of his life. Qalandiyah is gray often.

I drive by. I roll down my window. I buy what I can. *You shouldn't be outside through the fire.* What is fear to the ferocious? I ask him to stop selling gum. He tells me I don't know a thing about this. Don't know a thing about the sun's fingernails clawing the back of his neck.

I'll be quiet then.

I don't know a thing,

Not a man yet.

Not a man

truly,

often.

Mutilak zortzi urte ditu, hau da, hogeita bi estatu-batuarrentzat. Mutilak badaki hori. Haren amak gizona deitzen dio amesgaiztoetan. Gizona zara orain. Margolaria zutik dago parean, pintzelkadak bilduz. Argazkilariak esku bat luzatu du lagundu nahian. Museo bat eraiki nahi dute haren torturarekin. Mutilak ogia irabazten du jakinez ez lukeela hala egin behar.

Argazkilariari bere ogiatatik ordaintzeko esan dio; argazkilariaren ogiatik. Diru-zorroa lodituta pobreziarekin.

Amak etxeko gizona deitzen dio. Hark uste du hobeto sentiarazten duela mutila bere bizitzaren goizeko 6ak baino lehen irabazi duen konkordun bizkarraz. Goizeko 6ak baino lehen irabazi duen ile zuriaz. Qalandiyah grisa da maiz.

Autoz pasa naiz, leihoa jaitsi dut. Ahal dudana erosi dut. Ez zinateke kanpoan egon beharko suagatik. Zer da basatiei beldurra? Txiklea saltzeari uzteko eskatu diot. Esan dit ez dakidala ezer honi buruz. Ez dakidala ezer eguzkiaren azkazalez haren lepo atzealdea harramazkaka.

Isilik egongo naiz orduan.

Egiazki, ez dakit ezer.
Ez naiz gizona oraindik. Ez naiz gizona maiz.

MATH

My homeland tunnels itself
in an escape to chosen exile.

Blood doesn't wash away
despite the faucets
despite the color of washing.

MATEMATIKA

Nire sorterriak bere burua zulatzen du
aukeratutako erbesterako ihesaldian.

Odola ez da garbitzen
nahiz eta egon iturriak
nahiz eta egon garbiketa kolorea.

WAR MACHINES DRESS UP AS DRAG QUEENS

after Audre Lorde

There are many roots.

War machines are coin-operated arcade games,
and your penny sprays and juvenile plays
are just as greedy as a bulldozer's mouth
chewing life into debris for me to dish-wash and make
poetry of.

War machines wear lipstick, carry bedazzled purses,
and wave

hellohowareyou?

vogue on said debris / pink faucets. If you ignore the rubble,
this is a haven —its earth is flesh, brown and uncoun-
ted.

War machines are American-made, and they are never
thirsty /

rivers in their throats.

American water is brown and dirtied and children
famished,

cracked, caged in cages, / in uneducated education.

Surf their boats in drought. Their knuckles stiff, cold is
this verse.

I sit here wondering:

Which me will survive bulldozers undoing God?
Which me will soak their hands in these wells?

DRAG QUEENEZ MOZORROTUTAKO GERRA-MAKINAK

Audre Lorderen omenez

Sustrai asko dago.

Gerra-makinak txanponei esker dabiltzan arcade
jokoak dira,
eta zure esprai merkeak eta haur-jolasak
bulldozer baten ahoa bezain gutziatsuak dira
bizia murtzikatu eta hondakina bihurtuz nik garbitu
eta poesia sor dezadan.

Gerra-makinek ezpainetakoa darabilte, poltsa lilura-
garriak daramatzate, eta diote
hellohowareyou?
aipatutako hondakinetan vogue egiten / iturri arrosak.
Eraiste-hondakinak kontuan hartu gabe,
hau babeslekua da —haren lurra haragia da, marroi
eta neurtezina.

Gerra-makinak estatubatuar jatorrikoak dira, eta ez
dira inoiz egarri /
eztarrietan ibaiak.
Estatubatuar ura marroia da eta zikindua eta umeak gosez,
erotuta, kioletan kaiolatuak, / hezigabeko heziketan.
Lehortean haien itsasontziak surfean. Haien hatz-kos-
korak gogortuta, hotza da bertso hau.

Eserita nago hemen neure buruari galdezka:

Nire zein nik biziraungo die Jainkoa baliogabetzen ari
den bulldozerrari?
Nire zein nik bustiko ditu eskuak putzu hauetan?

Nire zein nik kontsolatuko ditu hildakoaren maiteak prebentzioz, ez

Nire zein nik biziraungo die liberazio guzti hauei?

ELDERLY WOMAN FALLS ASLEEP ON MY SHOULDER

Elderly Woman on the bus falls asleep on my shoulder.

No adjectives in the wind.

Her whistles asleep are choppy, her lungs—I assume—
were embroidered with
screams, grainy and grayed.

Her phone wakes her up,
her waking up awakens me,
makes me aware of my pocketed-indulgence.
Alert, she asks *Where are we?*
Right before the checkpoint, I say. She responds:
Thank you.

الله يحميك من شر اليهود
ومن شر المسلمين

Through her scarf I see the Wall;
it exiles her livelihood: selling figs behind a
two-hour-something bus ride,
travel permits,
searching and questioning,
tessellated behind bars,
into other bent bodies,
waiting.

EMAKUME ADINDUAK NIRE SORBALDAN HARTU DU LO

Autobuseko emakume adinduak nire sorbaldan hartu du lo.

Adjektiborik ez haizean.

Haren hotsak lotan urduriak dira, haren birikak —susmoa dut—

brodatuta egon dira
oihuez, pikortsu eta grisaxkak.

Haren telefonoak esnatu du,
hura esnatzeak esnatu nau ni,
kontziente egin nau nire patrika-induljentziaz.
Erne, galdetu dit *Non gaude?*
Justu kontrolgunea baino lehen, esan diot. Erantzun dit:
Eskerrik asko.

الله يحميك من شر اليهود
”ومن شر المسلمين”

Haren zapitik Harresia ikus dezaket;
haren bizibidea erbesteratzen du: pikuak salduz bi
ordu eta zerbaiteko

autobus bidaiaren ostean,
bidaia baimenak,
miaketak eta galdeketak,
barroteen atzean sartuta,
etsitako beste gorputzekin,
itxaroten.

Elderly Woman on the bus gets up,
her plastic bags filled with seventy mountains and a
river.

I offer a hand. She is concerned about my spine.
Women like her have spined me. I insist, *Let me help
you, please.*

She wants to carry thirty-five mountains. I tell her I've
got both bags,
not as heavy as they seem

not as heavy as she's lived.

We exit the bus, walking toward the military barrier.

Under occupation, walking feels barefoot.

Here, walking feels like attempting to run

in water.

The soldier, blonde and sunburnt, asks her for her permit.

My permit: these wrinkles

older than your country's existence.

My smile is a sun.

The soldier, accented and unhebrew, asks her what's
in the bag.

Figs, bitch. What else you want to know?

I stuffed them with storms

and bombs and blows.

Autobuseko emakume adindua jaiki egin da,
haren plastikozko poltsak hirurogeita hamar mendiz
eta ibai batez beteta.
Eskua luzatu diot. Nire bizkarrezurrak kezkatu du.
Bera bezalako emakumeek mindu naute. Tematu naiz,
Utzi laguntzen, mesedez.

Hogeita hamabost mendi eraman nahi ditu. Esan diot
hartuko ditudala bi poltsak,
ez direla diruditen bezain pisutsuak
ez direla hark bizitakoa bezain gogorrak.
Autobusetik atera gara, militarren langarantz oinez.
Okupaziopean, oinez ibiltzeak oinutsik ibiltzea dirudi.
Hemen, oinez ibiltzeak korrika egiten saiatzea dirudi
uretan egonda ordea.

Eguzkiak erretako soldadu ilehoriak haren baimena es-
katu dio emakumeari.
Nire baimena: zimur hauek
zure herrialdearen existentzia bera baino zaharragoak.
Nire irribarrea eguzki bat da.

Azentudun soldadu ez-hebrearrak haren poltsan zer
dagoen galdetu dio emakumeari.
Pikuak, mozolo. Zer gehiago jakin nahi duzu?
Ekaitzez bete ditut
eta bonbez eta kolpez.

My smile, a gloat.

I know she had a gun someday, hidden in a wheat bag,
and I know she hid freedom fighters in her closet—
warrior woman, za'atar diva.*

She may have
 hid in her closet, too.

Elderly Woman and I pass the checkpoint.

Violent vowels in the wind.

Her back, hunched—her spine, spined me.

She takes the bags from my hands. *Thank you.*

My daughter's waiting to pick me up.

*May God protect you and the youth
around you.*

And before my breath could take a seat,
she walked away as if she once knew purple shrouds.

* After Suheir Hammad.

Nire irribarrea, gozamena.
Badakit noizbait armaren bat izan duela, gari poltsa
batean gordeta,
eta badakit gorde izan dituela matxinoak armairuan—
emakume gudaria, za'tar diva.'

Agian bera ere
gorde izan da armairuan.

Emakume adinduak eta biok kontrolgunea pasa dugu.
Bokal bortitzak haizean.

Haren bizkarra, konkorduna—haren bizkarrezurrak,
mindu nau.

Eskuetatik poltsak hartu dizkit. Eskerrik asko.

Alaba etorri da bila, zain dago.

Jainkoak babes zaitzaten zu eta zure inguruko gazteak.

Eta nire arnasa eseri baino lehen,
aldendu egin zen garai batean hil-jantzi moreak ezagutu
izan balitu bezala.

* Suheir Hammadi erreferentzia.

THREE WOMEN*

Atlanta—woman,
black-haired and brown-skinned,
goes to the ER under the bridge
where her hips were cracked open
by men who are sometimes her uncles,
sometimes her lovers,
sometimes her choice.

A riot unfolds inside her throat:
poetry made of cuss words and drums.
There is a new planet in her stomach
that feels like swallowing watermelons whole.
The men, wide-knuckled and reaching,
tell her to push.
Weeping and cradling a sidewalk,
she pushes out a statistic.

* After Nina Simone's *Four Women* and Suheir Hammad's "4:02 p.m".

HIRU EMAKUME*

Atlanta—emakumea,
ile beltza eta azal beltza,
larrialdi-gelara joan da zubi azpian
non haren aldakak guztiz ireki zituen
gizonak zeinak batzuetan ziren haren osabak,
batzuetan ziren haren maitaleak,
batzuetan ziren haren hautua.

Istilu bat hedatu da haren eztarrian:
biraoz eta danborrez egindako poesia.
Planeta berri bat dago haren sabelean
sandia osoak irenstearen antza du.
Gizonek, hatz-koskorak irekita eta bilatuz,
bultzatzeko esan diote.
Negarrez eta espaloia sehaskatuz,
estatistika bat atera du.

* Nina Simoneren *Four Women* abestiari eta Suheir Hammaden «4:02 p.m.» poemari erreferentzia.

Jerusalem—woman,
olive-skinned and olive-selling,
bites down on a metal bar of a military checkpoint.
An ocean spills, unhinged.
Women not midwives or nurses
circle around her,
become gods, creating hot water and scissors.
Her mouth is thunderous in its chants:
May God rid us of your fist and rid you of your bullets.
The soldier tells her a chance at an ambulance
is nonexistent, passage requires permit.
The women, fury-filled and shaking,
tell her to push.
She pushes out a security threat;
its first sight is a bullet hole.

Jerusalem—emakumea,
oliba koloreko azala eta oliba saltzailea,
kontrolgune militarreko burdin barrari egiten dio kosk.
Ozeanoa isuri da, ezegonkor.
Emakumeak ez emaginak ez erizainak
haren inguruan bildu dira,
jainkoak bihurtu dira, ur beroa eta guraizeak sortuz.
Haren ahoa ozena da kantuekin:
*Jainkoak libra gaitzala zure ukabiletik eta libra zaitzala zure
baletatik.*
Soldaduak esan dio anbulantzia iristeko aukerak
hutsalak direla, igarotzeko baimena beharrezkoa da.
Emakumeek, suminduta eta dardarka,
bultzatzeke esan diote.
Segurtasun mehatxu bat atera du;
hark ikusi duen lehen gauza bala-zulo bat da.

Gaza—woman,
lives where bulldozers rest on clouds.
Her hospital bed is her home's rubble,
nothing left of her husband but a bloodied beard.
Nothing around her but refrigerators in trees,
furniture defiled,
shards of a life, disfigured.
She holds onto the concrete reef
like it's a blanket, like it's Mary's sage.
There is no life without pushing, no life in siege.
Her tongue is a minaret chanting God's name
in angry prayer.
The rockets, like rain, tell her to push.
Her thighs spread, pushing out a purple sky,
rubbled and silent.
She weeps,
cries her inability to mourn another.
She imagines the umbilical cord,
a noose.

Gaza—emakumea,
bulldozerrek hodeietan deskantsatzen duten lekuan
bizi da.
Haren ospitaleko ohea haren etxeko hondakinak dira,
senarragandik ez du odoleztatutako bizar bat besterik.
Ez du inguruan zuhaitzetako hozkailuak besterik,
altzari zikinak,
bizitza puskak, desitxuratuta.
Hormigoizko arrezifeari eusten dio
manta bat balitz bezala, Mariaren salbia balitz bezala.
Ez dago bizitzarik bultzarik gabe, ez da bizitzarik setioan.
Haren mihia minaretea da kantatuz Jainkoaren izena
otoitza haserrean.
Suziriek, euriaren pare, bultzatzeko esan diote.
Haren izterrak zabalik, zero more bat ateraz,
hondakinez beteta eta isilik.
Emakumeak negar egiten du,
beste norbaiten heriotza negartzeko
ezintasunaz egiten du negar.
Zilbor-hestea imajinatzen du,
urka bat.

THREE

HIRU

LAUGH

In the middle of nowhere, I just feel so alone.

Nicki Minaj

Atlanta taught me poems aren't wood or brick. Poems won't build a house. Atlanta taught me that people will still applaud the bullets puncturing them if they have the right rhythm. This taught me how to look. There are many ways of looking. Doubt is one of them. I learned that success is mathematical and in the past tense. Systems here are snake-like. Shiny scales. I learned how to turn a tub into a mattress. Atlanta taught me how to catch a train, how to miss a train, how to be a train. Atlanta taught me to postpone panic, command rooms. Taught me how to stuff my skull with peacocks. How to walk tall into an argument. Taught me that a dollar is three and a half shekels. That dollars smell amazing. Female rap is the highest form of poetry. White girls are the absolute best at shoplifting, for reasons Atlanta knows. I know shoplifting is gray. Atlanta showed me my first pig carriage in flames. I am learning how to pour gasoline on discourse. This city weds its martyrs, celebrates when they come home. Atlanta taught me that hallway-hellos are not the same as friendship. Jerusalem taught me resilience. Atlanta taught me a different kind. I can now bring the funeral to the podium and laugh. My grandmother taught me *if we don't laugh, we cry*. Atlanta knew that.

BARRE

Ezerezaren erdian, oso bakarrik sentitzen naiz.

Nicki Minaj

Atlantak irakatsi zidan poemak ez direla egurra edo adreilua. Poemek ez dute etxe bat eraikiko. Atlantak irakatsi zidan jendeak txalo egingo liekeela haiek zulatzen dituzten balei erritmo egokia balute. Horrek irakatsi zidan nola begiratu. Begiratzeko modu ugari dago. Zalantza horietako bat da. Ikasi nuen arrakasta matematikoa dela eta lehenaldikoa. Hemen sistemak sugeen modukoak direla. Ezkata distiratsuak. Ikasi nuen nola bihurtu bainuontzi bat koltxoi. Atlantak irakatsi zidan nola hartu tren bat, nola galdu tren bat, nola izan tren bat. Atlantak irakatsi zidan sarrakioa atzeratzen, gelak bideratzen. Irakatsi zidan nola bete nire burezurra paumaz. Nola hasi eztabaida irmotasunez. Irakatsi zidan dolar bat hiru shekel eta erdi direla. Dolarrek bikain usaintzen dutela. Emakumezkoen rapa da poesiaren adierazpenik handiena. Neska zuriak munduko onenak dira dendetan lapurtzen, Atlantak dakizkien arrazoiengatik. Badakit dendetan lapurtzea zurien kontua dela. Atlantak erakutsi zidan nire lehen txakurren gurdia sutan. Ikasten ari naiz nola bota gasolina diskurtsoari. Hiri honek bere martiriak ezkontzen ditu, etxera itzuli izana ospatzen dute. Atlantak irakatsi zidan korridoreko kaixoak ez direla laguntasunaren sinonimo. Jerusalemek irakatsi zidan erresistentzia. Atlantak irakatsi zidan bestelako era bat. Orain hileta podiumera eraman eta barre egin dezaket. Amonak irakatsi zidan *barre egiten ez badugu, negar egiten dugula*. Atlantak bazekien hori.

KROGER

Someday I know I'll be open armed baby.

B.B. King

I don't have time for an epiphany at Kroger.

Don't have time for an epiphany,
& so the epiphany has me.

In Atlanta, I stay at Amna's
on Lynch Ave,

bitterness
in the air.

Syn
sleeps next to me.

I invert the syntax.
This is the third night,
& I want to kiss her back.

But they're bullying the network
for having me, & so I'm writing emails
instead of poems, eating my fist
in the bathroom,

I don't want to hear
about freedom of speech
or my hostility. I've been
meaning to sleep for a few weeks.

KROGER

Badakit noizbait beso zabalik izango naizela, laztana.

B.B. King

Ez dut denborarik errebelazio baterako Kroger-en.

Ez dut denborarik errebelazio baterako,
eta hortaz errebelazioak nauka ni.

Atlantan, Amnarenean geratzen naiz
Lynch Etorbidean

samintasuna
airean.

Synek
nire alboan egiten du lo.
Syntaxia alderantzikatzen dut.
Hirugarren gaua da hau,
eta muxua itzuli nahi diot.

Baina sarea erasotzen ari dira
ni hemen izateagatik, hortaz e-mailak idazten
ari naiz poemen orde, nire ukabila jaten
komunean,
ez dut entzun nahi
adierazpen askatasunari
edo nire areriotasunari buruz. Aste batzuk
daramatzat lo egiten saiatzen.

I don't have time for paranoia. Won't flip rocks or look for merit in the death threats. If they come for me, let them: I've made my amends. Would be content in my coffin. It is those stuffing sand in my mouth that worry me most saying there are softer ways to say this. Thing is I don't want to be soft. Don't want to humanize shit. Look at my limbs, look at this earth.

I've been meaning to eat today
but I spent a thousand mornings since sunrise
insisting upon my integrity.

I don't have time for contextualization. The journalist interrupts this tragedy to negotiate another. A history whose debris

is still here: What is a fact in Arabic
is debatable in English,
contentious. Thing is, I couldn't care less.
Say evict
& I'll still say theft.
hyperlink them to death. A reporter
asks if I believe in violence. Irony is a constant guest.
What's that got to do with anything?
Another asks what's a holiday like in a tent?
Who gives a fuck about Christmas and decorations?
Do I believe in violence?
Well I don't believe in violation.

Ez dut denborarik paranoiarako. Ez ditut harriak biratuko edo meritua bilatuko heriotza mehatxuetan. Nire bila baldin badatoz, utzi etortzen: egin ditut bakeak. Alai nengoke nire hilkutxan. Nire ahoan hondarra sartzen ari direnek arduratzen naute gehien esanez badaudela era leunagoak hau esateko. Kontua da nik ez dudala leuna izan nahi. Ez dut ezertxo ere humanizatu nahi. Begira nire beso eta hankak, begira mundu hau.

Eguna daramat jateko asmoz
baina milaka goiz igaro ditut egunsentitik
nire zintzotasunaren alde borrokan.

Ez dut denborarik testuinguruan jartzeko. Kazetariak tragedia hau mozten du beste bat negoziatzeko. Oraindik hemen dauden historiaren hondakinak:
arabiarrez errealtatea dena
ingelesez eztabaidagarria da,
gatazkatsua. Kontua da ez zaidala ezta axola.
Esan etxegabetu
eta jarraituko dut esaten *lapurreta*.
hiperestekatu itzazue heriotzara. Esatari batek
galdetu dit ea sinesten dudan bortxakerian. Ironia
etengabeko gonbidatua da.
Zer zerikusi dauka horrek ezerekin?
Beste batek galdetu dit nolakoak dira opor-
rrak kanpin-denda batean?
Zeini arraio axola zaizkio Gabonak eta apain-
garriak?
Sinesten al dut bortxakerian?
Beno, ez dut sinesten bortxaketan.

I've been meaning to dream.
Closed my eyes in the Uber &
dreamt of the Haitian Revolution.
In Brooklyn, there were three ravens
at my door. I am not scared
of snitches. I told myself it was
psychosis. I'm writing this email
so I can abandon the chair. If it
weren't for the smoking, the day
would be a day. I can't wait to be
back. Hope no one will be in a
tent. One day we will write about
dispossession in the past tense.
I've been meaning to take all the
breaths I need. I've been meaning
to write something about hyenas.

Amesteko asmoa izan dut.
Begiak itxi nituen Uberrean eta
Haitiko Iraultzarekin amestu nuen.
Brooklynen hiru bele zeuden nire
atean. Ez naiz salatarien beldur.
Neure buruari esan nion psikosia
zela. E-mail hau idazten ari naiz
aulki hau utzi ahal izateko. Taba-
koagatik ez balitz, eguna egun bat
litzateke. Bueltan egoteko irrikaz
nago. Espero dut inor ez egotea
kanpadendetan. Noizbait lehenal-
dian idatziko dugu etxegabetzeez.
Behar ditudan arnasa guztiak har-
tzeko asmoa izan dut. Hienei buruz
zerbait idazteko asmoa izan dut.

AUTOBIOGRAPHY

Now that I've got a rifle,
take me with you to Palestine
Nizar Qabbani, sung by Om Kalthoum

I was once bold tire slashing / security camera snatching
Sister and I video gamed soldiers over rooftops /
Sudoku
Laughter was the motive less revolution and
more liberty
more child's play played catch with those dogs
until our waists knotted / cackled ourselves bruised
We hid under blankets until they went away We
were eleven then
I was not a victim until the world told me so

My teenage years forced me to walk six inches
shorter
Shrunk myself to shrink the comments Existed with-
out space
There is not much else I'd like to share about my adoles-
cence
I'm bored with the metaphors Children threw stones
Sirens were lullabies / fireworks; bombs and we were
sick of it

AUTOBIOGRAFIA

*Orain fusila dudanez gero,
eraman nazazu zurekin Palestinara*
Nizar Qabbani, Om Kalthoumek abestua

Garai batean ausarta nintzen pneumatikoak zula-
tzeko / segurtasun kamerak lapurtzeko
Arreba eta biok soldaduetara bideojokatzen genuen
teilatuetan / Sudokua
Barrea zen arrazoia iraultza gutxiago eta askata-
sun gehiago
umeen jolas gehiago txakur horiekin harrapaketan
jolasten genuen
gure gerriak korapilatzen ziren arte / ubelduraz be-
teta barre-algaraka
Gure mantak gordetzen genituen haiek joaten ziren
arte Hamaika urte genituen orduan
Ez nintzen biktima bat munduak baietz esan zidan
arte

Nire nerabegaroko urteek behartu ninduten ibiltzera
hamabost zentimetro laburrago
Txikiagotu egin nintzen iruzkin kopurua txikitzeko
Espaziorik gabe existituz
Ez dago nire nerabegaroz partekatu nahi-
ko nukeen askorik
Aspertuta nago metaforez Umeek harriak bota-
tzen zituzten
Sirenak sehaska-kantak ziren / su artifizialak; bonbak
eta nazkatuta geunden

I was on a podium probably fourteen or fifteen
talking about the world like it's in a wheelchair
I'd muffled my ability to
slash tires / unscrew fences and play
for my ability to sulk / I used to pimp my pain
pawning soldiers for my pleasure
/ It was playtime for the twins
Used to pimp my pain / Now I merely exploit it
I've identified the problem ashes where should
be dust

How do I breathe without smoking? Inhale without
calculating

I need to run like I used to Mother called them
continent-crossing legs Zoloft makes my face swell up
a choice between sanity and slimness
What does that say about me? This isn't an epiphany,
though
Poems aren't for that

Podium batean nengoen segur aski hamalau edo
 hamabostekin
 munduari buruz hizketan gurpil-aulkian balego
 bezala
 Mozorrotu nituen pneumatikoak zulatzeko / hesiak
 irekitzeko eta jolasteko gaitasunak
 nire muturtzeko gaitasunarekin / Nire mina tu-
 neatu ohi nuen
 nire poztasunerako soldaduak bahituz / Jolas-ordua
 zen bikientzat
 Mina tuneatu ohi nuen / Orain aprobetxatu soilik egi-
 ten dut
 Arazoa identifikatu dut errautsak hautsa beharko lu-
 keen lekuan
 Nola arnasten da erre gabe? Inhalatu kalkulatu
 gabe
 Lehen bezala egin behar dut korri Amak dei-
 tzen zien
 hanka kontinente-gurutzatzaileak Zoloftak aur-
 pegia puzten dit
 hautu bat zentzuaren eta argaltasunaren
 artean
 Zer dio horrek nitaz? Hala ere, hau ez da epifania
 bat
 Poemak ez dira horretarako

THE DAY IS LIKE BUTTER

You can purchase children
here.

There are reasons why fathers
reason with greed
and mothers affirm this aftermath.
Matters not what children sell for
but that they are sold.
Matters not what is beneath
their chests,
be it sorrow or surrender,
or suns that look like white phosphorous.

A boy was void this morning.
His mother slipped him in the cracks
of a vending machine.
Men with sweet teeth shove
dollar bills in his mouth.

She moistens yeast
to feed open beaks.

This hunger strikes hunt
ruckus rioting here.
God gets up from his barstool
to tend to drunken faithfuls.
He now is on TV
behind tuxedos and talk.
He announces a moving on,
releasing butterflies
from his palms,
singing their swan song.

EGUNA GURINA BEZALAKOA DA

Umeak erosi ditzakezu
hemen.

Badira arrazoiak aitek
anbizioz arrazoitzeko
eta amek ondorio hori baieztatzeko.
Ez du axola zertarako saltzen diren umeak
baizik eta salduak izaten direla.
Ez du axola zer dagoen
haien bular azpian,
atsekabea edo errendizioa,
edo fosforo zuriaren antza duten eguzkiak.

Mutil bat baliogabetu dute goizean.
Haren amak salmenta-makina baten
zirrikituetatik bota du.
Gizon gozozaleek dolar billeteak
bultzatzen dituzte haren ahora.

Legamia umeltzen du
moko irekiak elikatzeko.

Gose-greba hauek
istiluak eragitearen ehizan daude.
Jainkoa haren aulkitik altxa da
fidel mozkorrak artatzeko.
Telebistan dago orain
esmokinen eta elkarriketen atzean.
Aurrerapausoaren berri eman du,
tximeletak askatuz
ahurretatik,
abestuz haien beltxargaren kanta.

I watch this from my couch,
crocheting myself
a noose.

Nire sofatik ari naiz hau ikusten,
neure buruarentzat josiz
urka bat.

SMALL TALK

This is one of those poems that start with “she”,
those poems that break bread with their topics,
offer ibuprofen tablets and tables for those sick with
September wind
and those sick with G4S.*

She told me I looked like I was from Jerusalem
because my face is like those on the news.
I took no offense in what’s offensive. *Talent*,
I told her. *That’s talent that you knew. I’m from the land of
Christ*

*cross-wearing woman. I’m from a land torn and abused
by the company you work for.* I spat out storms coaxing
her into war,
but what war could she wage when the only wage we know
is minimal? What war could she wage when choice

* G4S is a security contractor with a strong presence in the Israeli government. It helps run prisons, police training centers, checkpoints, settlements and military bases. Though it is contracted to provide equipment and services to Israeli prisons, G4S is deeply complicit in Israeli use of mass incarceration. Many of the 500–700 Palestinian children who are arrested, detained and prosecuted by “Israel” are held in G4S-equipped prisons.

BERRIKETA

Hau «emakumea» hitzarekin hasten den
poema horietakoa da,
bere gaiekin bazkaltzera joaten den poema horietakoa,
ibuprofeno pastillak eta jakiak eskainiz
iraileko haizeaz
eta G4S*-az gaixo eta nazkatuta daudenei.

Emakumeak esan zidan Jerusalemekoa ematen nuela
nire aurpegiak albisteetakoa ematen zuelako.
Ez nintzen mindu mingarria zen horrekin. *Talentua*,
Esan nion nik. *Talentua da hori jakitea. Jainkoaren
lurraldekoka naiz*

*gurutzea daraman emakume. Zuk lan egiten duzun enpresak
apurtutako eta abusatutako lurraldekoka naiz.*
Ekaitzak bota ditut ahotik hura gerraren alde
konbentzitzen,
baina zer gerra egin lezake hark ezagutzen dugun soldata
bakarra
gutxienekoa denean? Zer gerra egin lezake hark hautuak

* G4S Israelgo gobernuan presentzia handia duen segurtasun kontratista da. Kartzelak, poliziaren entrenamendu guneak, kontrolguneak, kolonizazio kokalekuak eta base militarrek eramaten laguntzen du. Israelgo kartzelak zerbitzuz eta ekipamenduz hornitzeko kontratatuta badago ere, G4Sa Israelek burutzen duen espetxeratze masiboaren konplize da guztiz. «Israelek» atzeman, atxilotu eta auzipetutako 500-700 palestinar umeetako asko G4Sak hornitutako kartzelatan daude atxilotuta.

left the equation—when voice was robbed
from our throats? From her throat, a cough evades
conversation.

I get her a pill or two, offer water,
ask about her maze-like commute of buses and trains,
teeth aching and lungs weaker by the tick.

She tells me her commute is serpentine:
curvaceous, elongated, carnivorous. *That's talent*,
I tell her. I praise her metaphor. She tells me she knows
poetry like a distant cousin.

“How far is Palestine?” She asks. It's a fifteen-hour
plane ride away, a dozen unresolved UN resolutions
away, a few history lessons
away, a hundred and
some military checkpoints away, too much G4S-provided
asphyxiation.
Crossing back and forth like that,

that's talent, she says.

ekuazioa utzi duenean—gure eztarrietatik
ahotsa lapurtu digutenean? Haren eztarritik, eztul batek
elkarriketa saihestu du.
Pilula bat edo bi eman dizkiot, ura eskaini,
busez eta trenez egiten duen lanerako bidaia labirintikoaz
galdetu diot,
hortzetako minaz eta akainen ondorioz ahuldutako
birikez.

Emakumeak kontatu dit haren lanerako bidaia
sigi-sagatsua dela:
kurbaduna, luzea, haragijalea. *Hori da talentua.*
Esan diot. Haren metafora goraipatu dut. Esan dit
poesia ezagutzen duela urrutiko lehengusu baten antzera.

«Zenbatera dago Palestina?» galdetu du. Hamabost
orduko hegaldi batera, konpondu gabeko
dozena bat NBEren ebazpena, historiako lezio
batzuetara, ehun eta
piko kontrolgune militarra, G4Sak eragindako
asfixia gehiegira.
Alde batera eta bestera horrela gurutzatzea,

hori da talentua, dio hark.

PARK BENCHES WITH TEETH

I live by people whose beds
are a pillow and a blanket,
a bus seat,
a seatless bus stop,
a cold hard pavement,
a potential they slept on or
were robbed of. I live by people
whose dreams are
adequate,
but not selfish enough,
whose dreams are without adjectives,
postponed,
pocket-sized, and
famished.
Told to find the glass in the sand,
hunger dreams of spat out
generosity
and cement
defanged

Not a dollar is a blanket
not a guilt is a table
to place meals on or
discuss
their humanity
around.

Not a sound nor a nod
can make my fury monetary
when I hear shivers crackling like fires
from my bedroom.

HORZDUN PARKEKO BANKUAK

Jarraitzen diot jendeari haien oheak direnak
burko bat eta manta bat,
autobus eserleku bat,
eserlekurik gabeko autobus-geltoki bat,
espaloï hotz gogor bat,
lo egiten zuten edo
lapurtu zieten leku potentzial bat. Jarraitzen diot jendeari
haien ametsak direnak

aski,
baina ez aski berekoiak,
haien ametsak direnak adjektiborik gabeak,
geroratuak,
patrikakoak, eta

gosez hilak.
Esan zidaten bilatzeko beira hondarretan,
goseak eskuzabaltasuna
eta ahuldutako
zementua
ahotik botatzeaz amesten du

Dolar bat ez da manta bat
erru bat ez da mahai bat
bertan otorduak jartzeko edo
haren inguruan
haien gizatasunari
buruz hitz egiteko.

Ez soinu batek ezta baiezko keinu batek
ezin du nire amorru bizia monetario egin
hotzikarak entzuten ditudanean suaren gisan txinpartaka
nire logelatik.

Not a poem nor a post is enough to turn
the post they live under into a tent.
Not one of them has bent, gathered our prayers, and
weaved them
into a home or a hoodie.

I live by people for whom ceilings are luxuries,
for whom park benches have teeth at night,
pointing upwards and into sleep's flesh,
and for whom jail cells are mandatory motels
for when the city decides to
dust its pillows.

Every morning I pass them by,
tessellated under bridges and into performative priorities
with hooded identities,
mostly of certain wrists:
wrists that bend or
slice open or
contemplate death scarred by cuffs or
leashed to a misfortune or a debt.

I live by people whose solace
is a fruit well-known
and spoken ill of,
whose solace is sins, sex,
histories of moving bricks
or throwing bricks
at uniformed pigs,
whose solace is a reminiscing of a bed.

Ez poema bat ezta post bat ez dira nahikoa pizteko
bizi diren kanpadenda gaineko postea.
Haietako inor ez da makurtu, ez ditu bildu gure erreguak,
ezta haiek ehundu
etxe bat edo jertse bat eginez.

Jarraitzen diot jendeari haientzat sabaiak direnak luxua,
gauean haientzat parkeko bankuak direnak horzdunak,
seinalatuz gorantz eta loaren mamirantz,
eta kartzelako zeldak derrigorrezko motelak direnak
hiriak erabakitzen duenean
bere burkoei hautsa kentzea.
Goizero haien ondotik igarotzen naiz,
zubien azpian teselatuak eta txanodun identitateekin
antzeztutako lehentasun bihurtuak,
gehienetan era zehatz bateko eskumuturrekin:
okertutako eskumuturrak edo
erditik irekitakoak edo
eskuburdinez markatutakoak heriotzari so eginez edo
zoritxarrari edo zorrari kateatutakoak.

Jarraitzen diot jendeari haien kontsolamendua dena
fruta ezagun bat
zeinetaz gaizki hitz egiten den,
haien kontsolamendua dena bekatua, sexua,
adreiluak mugitzearen
edo unformatutako txakurrei
adreiluak jaurtitzearen historia,
haien kontsolamendua dena ohe baten oroitzapena.

I live by people whose mattresses are memory,
 are substance,
 are made featherless,
 fatherless
with springs, elusive
 and marching upwards and into the
backs of their necks, their spines.
 troubled, unfixed,
their stories come unhinged, their eyes
after a dollar or a supper
 but not a dollar nor a supper,
 not a protest nor a pretense.
Not a protest nor a pretense.

Jarraitzen diot jendeari haien koltxoiak
direnak oroitzapena,
direnak oinarria,
eginda daudenak lumagabe,
aita gabe
malgukidun, iheskor
eta ausart joanez gorantz eta bihurtuz
haien lepo atzeak, haien bizkarrezur.
arazodunak, konpondu gabeak,
haien istorioak ezegonkor datoz, haien begiak
dolar baten edo afari baten bila
baina ez dolarrik ez afaririk,
ez protestarik ez itxurak egiterik.
Ez protestarik ez itxurak egiterik.

NO POETRY IN THIS

There is no poetry in suicide and
no poetry in cigarettes,
yet
so many poets break their lines with threats of triggers,
break their lines with cliffs.
Poets break their necks below cliffs.
Many find refuge in rifts.
Many find rhymes in death and sing
a little of a lullaby—a dwelling,
a swimming in mourning,
whisper in each other's ears, around writing tables,
their wills.
There is no beauty in this.

POESIARIK EZ HORRETAN

Ez dago poesiarik suizidioan eta
poesiarik ez zigarroetan,
baina
poeta askok mozten dituzte lerroak lehergai mehatxuez,
mozten dituzte euren lerroak itsaslabarrez.
Poetek apurtzen dituzte euren lepoak itsaslabarpean.
Askok babesa topatzen dute arrakaletan.
Askok erritmoa topatzen dute heriotzan
eta kantatu ohi dute
lo-kanta zati bat—bizileku bat,
igeriketa bat doluan,
elkarren belarrietan xuxurlatuz, hor nonbait mahaletan
idatziz, euren nahiak.
Ez dago edertasunik horretan.

AND THEY LEAVE AND NEVER LEAVE*

I have studied the tight curls on the back of your neck
moving away from me,
and I have waited in stance,
 wilted for distance,
 rooted in the cracks
of my ceramic bathroom tiles,
 staring into the mirror,
 waiting for your face
 to exit me.

I have memorized the patterns of breaths in which
your voice invaded my throat,
 gloated that you
 are leaving me.

Atlanta put me in a taxi.
 Transit became home.
This time, in Palestine,
there were no pomegranates in trees
 but suitcases
 situated by storm,
and I have fled
a different kind of heartache
 than that my mother
 had pickled and jarred
 and served for me.

* After Audre Lorde's "Movement Song".

ETA JOATEN DIRA ETA EZ DIRA INOIZ JOATEN*

Ikasi ditut zure lepo atzeko kizkur estuak
nigandik alde eginez,
eta itxaron dut jarreraz,
distantziak zimelduta,
nire komuneko zeramikazko baldosen
arrakaletan sustraituta,
ispiluari adi-adi begira,
zain zure aurpegia
nigandik noiz irtengo.
Buruz ikasi ditut zure ahotsak nire eztarria
inbaditzen zueneko arnasketa patroiak,
gozatuz zu
ni uzten ari zarela.
Atlantak taxi batean jarri ninduen.
Mugimendua etxe bihurtu zen.
Une horretan, Palestinan,
ez zegoen granadarik zuhaitzetan
maletak baizik
ekaitzak bertan ipinita,
eta ihes egin nion
beste era bateko atsekabeari
ez gure amak
ozpinez ondu eta ontziratatu zuena
eta niretzat zerbitzatu.

* Audre Lorderen «Movement Song» abestiagatik.

AMAL HAYATI

امل حياتي يا حب غالي wake in the crux of a confluence
there are two dead horses
under this mattress
rubbled which you
sleep
ما ينتهيش يا حب غالي

chain the carcasses
to your waist bleed
pulling them to the pick-up truck
red gravel
gnaws the hide

the highway picks up
three women in leopard print
party city blonde
they are
passengers for a pause

hope of my life
a precious love
that doesn't end

AMAL HAYATI

امل حياتي beila bilgunearen puntu erabakigarria
 bi zaldi daude hilda
 koltxoi honen azpian
 hondakinen artean zurekin

يا حب غالى ما ينتهيش

kateatu	hilotzak
odola darion zure	gerriari
haiek tiraka	kamioira
hartxintzar	gorriak
larrua	karraskatzen du

errepideak jasotzen ditu
3 emakume leopardo zko estanpatuz
festa hiria ilehoriak
dira
atsedenaldi baterako bidaiariak

nire bizitzako itxaropena
bukatzen ez den
maitasun preziatua

خالد عمري كله
بس النهاردة
خليتي أعيش

the pattern an autobiography
your aunt pomegranate
red hair

grooming muffles
the maiming of your side
rust rivets
the pancreas

anatomy of shackles
interrupted in a barbershop

take all of my years
but today
let me live

خالد عمري كله
بس النهاردة
خليتي أعيش

autobiografia baten eredua
zure izeba granada
 ile gorria

zainketak isiltzen du
zure aldeko desitxurapena
herdoildutako errematxea
 pankrea

bilurren anatomia
bizartegian etena

hartu nire urte guztiak
baina gaur
utzidazu bizitzen

خليني
جميعك خلين
في حضن قلبك
خليني

on the road
the horses
rustle
the trunk
a nagging
cavity

eyebrows are falcons
are wings
blinking
is flirting
with concrete

if only the bumps
could awaken
the race
in them
your dear horses

dead
since March
of some year

keep me
by your side, keep me
in your heart's embrace
keep me

and let me dream
let me
I hope my time
doesn't wake me

خليني
جميعك خلين
في حضن قلبك
خليني

bidean

zaldiek
enborra
kraskatzen dute
zulo
gogaikarria

bekainak belatzak dira
hegoak dira
kliskatuz

hormigoia
limurtu nahian

gutxienez kolpeek
esnatu ahalko balute
haien barruko
lasterketa
zuen zaldi maiteak

hilik

urteren bateko
martxotik

gorde nazazu
zure alboan, gorde nazazu
zure bihotzaren besarkadan
gorde nazazu

eta utzidazu amesten
utzidazu
espero dut nire denborak
ni ez esnatzea

finger
the radio
in a bath
in water

coils
it drowns
Om Kalthoum muffled

يا حبيب مبارك
وحبيب دلو قتي
يا حبيبي ليكرا
والآخر وقتي

memory
the clock
your past
at

melted
you mold
picking
scabs

sand thickens from blood
a straight line into
submergence

the horses
linger

onshore

then there is
the pull

*the lover of yesterday
and lover of right now.
my beloved for tomorrow
and the rest of my days*

the initial choice:
without emphasis

tie the chains
on liberty

once in the blue

deadweights act
as deadweights do

hatzak
irratia
bainuontzi batean
uretan

biltzen dira
baretzen da
Om Kalthoum apal-apal

يا حبيب مبارك
وحبيب دلوطني
يا حبيبي ليكر
ولآخر وقتي

oroimena
moldatu duzun
zure iragana
ukituz

urtuta
erlojua
zarakarra

hondarra odolaz loditzen da
lerro zuzen bat
murgilketara

zaldiek
jarraitzen dute
kostaldean
gero tiraldia
dago

atzoko maitalea
eta une honetako maitalea.
biharko nire maitea
eta gainerako nire egun guztietakoa

hasierako hautua:
askatasunaren

lotu kateak
enfasirik gabe

pisu
hil goibelek
hilek bezala jardutean

إحكي لي، قلبي
أيه من الأمناني ناقصني ثاني
وأنا بين إيديك؟

me to narrate
tell me
what wishes am I lacking
if I'm in your arms?

wake

rubbed
on a mattress
in vast grass

python
embraces
you
then tightens

wind
withdrawn
your jaw
at peace
at last

خليني
جملك خليني
في حضن قلبك
خليني

Keep me / by your side, keep me. / In your heart's embrace / keep me

إحكي لي، قلبي
أيه من الأمناني ناقصني ثاني
وأنا بين إهديك؟

kontadazu
esadazu
zer gurari falta zait
zure besoetan banago?

esnatu

hondakinen artean
koltxoi gainean
zelai zabalean

pitoiak
besarkatzen
zaitu
gero estutu

haizeak
indargabetzen du
zure masailezurra
bakean
azkenean

خليني
جملك خليني
في حضن قلبك
خليني

Gorde nazazu / zure alboan, gorde nazazu. / Zure bihotzaren besarkadan /
gorde nazazu

FOUR

LAU

ANTI-BIOGRAPHY

*I don't believe in capitalism or socialism,
or any ism that gives my mother a fuss.*

Jackie Braje

I am but my credentials, apparently,
in third person
in pretense.

I am but Jerusalem, too.
Published by way of

their remorse
snipers to my spine
bombs women children etc.

My apologies for the inverted syntax
I am reluctant to say what I write about:
I don't know anymore.
The question is about the earth—
primates over prose

Most days I'm in psychosis spine to my storms
bait to my rage
tired metaphors.

I think identity is corny.
That would have enraged me at seventeen.
My current beliefs would have—
except for the rifles
we all agree on the rifles.

ANTI-BIOGRAFIA

*Ez dut sinesten kapitalismoan edo sozialismoan,
edo gure ama amorratzen duen edozein ismo-tan.*

Jackie Braje

Nire kredentzialak besterik ez naiz, dirudienez,
hirugarren pertsonan
itxurak eginez.

Jerusalem besterik ez naiz, hori ere bai.
Haien ausiki gisa

argitaratua
frankotiratzailleak nire bizkarrezurrera
bonbak emakumeak umeak etab.

Nire barkamena alderantzikatutako sintaxiagatik
Ez dut gogorik zeri buruz idazten dudana esateko:
Jada ez dakit.
Auzia lurrari buruzkoa da—
primateak prosaren gainetik

Egun gehienetan psikosian nago
nire ekaitzen bizkarrezurra
nire amorraren amua
metafora nekatuak.

Uste dut identitatea kurtsia dela.
Hamazazpirekin haserrearaziko ninduela.
Nire gaur egungo iritziek hala egingo lukete—
fusilek izan ezik
denok gatoz bat fusilei buruz.

I am but the institution, the prestige, the watermelon.
Most of that poetry is theater over thunder.
Most days I'm pulling pythons off my ribs.

I don't hope for much more than what my grandmother
hoped for.
Most of the rest is مسخرة How do you translate مسخرة?

I am but all that performance.
Who took poets off park benches to put commercials
for poets on park benches?
Who took poets off my shelves to put pills where poets
once were?

I won't sit on a recliner
and pay \$200 an hour
to make villains out of coffee stains.

I gulp metaphors without counting.
My poems become mosaics unintentionally,
messy rooms habitually.

A cluttered bedroom isn't poetic
it's melodrama.

I am but my love for my land, by the way,
I have chosen you, my homeland, in love and
in obedience
in secret and in public.

In truth I'm ashamed of my dreams.
There are those who dream of seeing the ocean,
Palestinian men who saw grave before gravel,
the coffin before the coast.

Instituzioa, prestigioa, sandia besterik ez naiz.
Poesia horren gehiena antzerkia da trumoi en gainetik.
Egun gehienetan pitoiak nire sai hetsetatik kentzen nabil.

Ez dut espero gure amonak espero zuena baino askoz
gehiago.
Beste guztiaren gehiena مسخرة da Nola itzultzen da مسخرة?

Ikuskizun hori guztia besterik ez naiz.
Nork kendu zituen poetak parkeko bankuetatik jartzeko
iragarkiak poetentzat parkeko bankuetan?
Nork kendu zituen poetak nire apaletatik jartzeko
pastillak lehen poetak zeuden lekuan?
Ez naiz eseriko eserleku etzangarrian
eta ordaindu 200\$ ordua
kafe orbanetatik gaizkileak sortzeko.

Zenbatu gabe irensten ditut metaforak.
Nire poemak mosaikoak bihurtzen dira ustekabe an,
gela nahasi ak normalean.

Desordenatutako logela ez da poetikoa
melodrama da.

Bide batez, nire herriari diodan maitasuna soilik naiz,
zu hautatu zaitut, nire sorterr ia, maitasunean
eta obedientzian
ezkutuan eta jendaurrean.

Egitan nire ametsez lotsatzen naiz.
Itsasoa ikustea amesten dutenak daude,
hilobia hartxintxarra baino lehen ikusi duten gizon
palestinarrak, hil kutxa itsasertza baino lehen.

Newspaper blank commissions:
"The Psychological Effects of Occupation".
I have never once felt free anywhere:
not with the Jordanian passport;

not in Santa Monica, the American Tel Aviv;
not in New York, the American Tel Aviv;
not in Tel Aviv, the American Tel Aviv.

*

I am but my nostalgia,
my sick homesickness.
Bike through Brooklyn:
Jerusalem neighborhoods
Radio "Israel".
This is a yearning for rage. I'm in Stockholm.

What else goes into a bio?
On Judgement Day, God asks your parents
about you.
I am but my obedience to my mother.

God said it, apparently.

I keep my secrets to keep her sane.

Not breaking cycles if that'll break her heart.

She's had a tough life.

These are her years to rest.

Egunkarien enkargu hutsak:
«Okupazioaren ondorio psikologikoak»
Ez naiz behin ere aske sentitu inon:
ez pasaporte jordaniarrarekin;

ez Santa Monican, estatubatuar Tel Aviven;
ez New Yorken, estatubatuar Tel Aviven;
ez Tel Aviven, estatubatuar Tel Aviven.

*

Nire nostalgia besterik ez naiz,
nire herrimin eria.

Bizikletan Brooklynetik:
Jerusalem auzoak
«Israel» Irratia.

Amorruaren aldeko desira da. Stockholmon nago.

Zer gehiago jartzen da biografia batean?
Azken judizioko egunean, Jainkoak zure
gurasoei galdetzen die
zuri buruz.
Gure amari diodan obedientzia besterik ez naiz.

Jainkoak esan zuen, dirudienez.

Nire sekretuak mantentzen ditut ama bere senean
mantentzeko.

Zikloak ez apurtzen horrek bihotza apurtuko badio.

Bizitza gogorra izan du.

Haren atsedean hartzeko urteak dira.

WHY DO YOU SPEAK OF THE NAKBA AT THE PARTY?

Why are you explaining the morning to a rooster?

They wouldn't know the truth if it knew them. This is a yawning pattern. The oils, the soils, the lands, the hands. A penetrative bureaucracy. Poverty, a circus. If I squeezed their bread in my hand, my blood would drip out of it. You and I became the other, the minority. The word *injustice* lost half its heft. It seemed sudden. A pimple before the party. You pleaded for history at the party. Let me tell you, they are some stubborn acne.

The comedy, though, is in the language. The things they deafen and defeat. They renamed the streets, the tombs. Hell, whole cemeteries. You want to tell them how our feet take on to the streets? You want to tell them what land means to us? They couldn't run in my rhetoric. Run as in rule, as in campaign, as in sprint. I have gathered my bricks, a synonym for teaching. Why do you speak of the massacre at the party? You want to give out mirrors like they're brochures?

They want us to show gratitude. Otherwise we'd ruin their gravity. They spit as they say my name. They acknowledge they're on occupied land. Irony just sits there. A negated graffiti. If pain were a man, I'd give him a hand or two. They've had a long run. Couldn't run like that in my imagination. Why do you tell them a story they wrote? In third grade, school taught me about the emperor's clothes. Don't your hands tire of gesturing?

ZERGATIK HITZ EGITEN DUZU NAKBAZ FESTAN?

Zergatik ari zara goiza oilar bati azaltzen?

Ez lukete egia jakingo ezagutuko balute ere. Hau aharrausi egiteko eredua da. Olioak, lurzorua, lurrak, eskuak. Burokrazia sakona. Pobrezia, zirku bat. Haien ogia nire eskuan estutuko banu, nire odola tantaka eroriko litzaioke. Zu eta biok bihurtu ginen bestea, gutxiengoa. *Injustizia* hitzak bere pisu erdia galdu zuen. Bat-batekoa zirudien. Grano bat festa baino lehen. Historia erregutu zenuen festan. Utzidazu kontatzen, akne egoskor batzuk daude.

Komedia, hala ere, hizkuntzan dago. Isilarazten eta irabazten dituzten gauzetan. Berrizendatu dituzte kaleak, hilobiak. Infernua, hilerri osoak. Nahi diezu kontatu gure oinek nola egiten dioten aurre kaleei? Nahi diezu kontatu lurrak guretzat esan nahi duena? Ezin zuten korri egin nire erretorikan. Korrika egitea arauan nola, kanpainan nola, esprintean nola. Bildu ditut nire adreiluak, irakastearen sinonimo. Zergatik hitz egiten duzu saraskiaz festan? Liburuxkak balira bezala banatu nahi dituzu ispiluak?

Guk esker ona erakustea nahi dute. Bestela haien garrantzia suntsituko genuke. Txistua botatzen dute nire izena esatean. Okupatutako lurretan daudela onartzen dute. Ironia hor dago eserita. Ezeztatutako grafitia. Mina gizona balitz, esku bat edo bi emango nizkioke. Korrikaldi luzea izan dute. Ezin zuten horrela korri egin nire imajinazioan. Zergatik kontatzen diezu haiek idatzitako istorioa? Hirugarren mailan, eskolak irakatsi zidan enperadorearen jantziei buruz. Ez dira zure eskuak keinuak egiteaz nekatzen?

They cannot see you. This morning the phoenix made sure its ashes were damp enough to never rise again. At a certain point, the metaphor tires. At a certain point, I'll grab a brick. At a certain point, I wrote it in the email. They brought divinity to the crime scene to avoid justice. Justice should eat something.

We're mere words on their resumes. The TSA people are way nicer. These people make me feel in third person. Over there, minarets call for prayer, and here, their mouths recite emails. One of them promised to put my rags in the museum. One of them let me know his analysis of my constant hostility. Coughs to conversation. Blame it on the war zone. He couldn't believe I'm from there, called me a flower in cement, earth erupting from a rock. What a miracle. What a thing pretending has become. I stood on the roof and assassinated all the adjectives.

Will the caterpillar escape the genre?

They talk about me and say, *those folks*. I'm exultant though. I sit at the party and the feedback hesitates. Oh, I forgot to tell you, I spoke of the massacre at the party.

Ezin zaituzte ikusi. Gaur goizean fenixa ziurtatu da haren errautsak ez inoiz erresuzitatzeko bezain umel zeudela. Une jakin batean, metaforak nekatu egiten du. Une jakin batean, adreilu bat hartuko dut. Une jakin batean, e-mail batean idatzi nuen. Jainkotasuna ekarri zuten krimenaren lekura justizia saihesteko. Justiziak zerbait jan beharko luke.

Hitz hutsak gara haien artikuluetan. TSA*-ko jendea askoz jatorragoa da. Pertsona horiek hirugarren pertsonan sentiarazten naute. Han minareteek errezora deitzen dute, eta hemen, haien ahoek e-mailak errezitatzen dituzte. Haietako batek zin egin zidan nire trapuak museo batean jarriko zituela. Haietako batek jakinarazi zidan nire etengabeko etsaitasunaren bere analisia. Eztulak elkarriketari. Bota errua gerra eremuari. Ezin zuen sinetsi hangoa naizela, zementuan lorea deitu zidan, lurra arrokatik lehertzen. A zer miraria. Zer bilakatu den itxurak egitea. Teilatuan zutik geratu naiz eta adjektibo guztiak hil ditut.

Ihes egingo dio beldarrak generoari?

Nitaz hitz egin dute eta *jende hori* esan. Ni, ordea, pozez zoratzen nago. Festan eseri naiz eta erreakzioa zalan-tzati jarri da. A, esatea ahaztu zait. Masakreaz hitz egin dut festan.

* TSA Ingeleseko sigla da (*Transportation Security Administration*, euskaraz *Garraioaren Segurtasun Administrazioa* litzatekeena). TSA AEBko Segurtasun Nazionalerako Saileko agentzia bat da eta aireportu, metro eta trenbideetako segurtasun sistemak kudeatzen ditu. [l.o.]

MARTYRS

Did the war wage itself?

Sinan Antoon

We should continue to call our dead martyrs.

Foes rifled that word so we emphasize our neutrality. [Martyr] wasn't participating in the fighting, human rights in em dashes. [Martyr] without monkeys or motives.

[Martyrs] who swept airplanes off balconies, [martyrs] fanatic, Biden livid at the Palestinians once more. [Martyrs] are a talking point.

[Martyr] I knew in high school waited for his fangs to grow.

[Martyr] was in love scraping underneath the bus.

[Martyr] at the bar and he was gone in two shots. [Martyr] my cousin couldn't even choose the fight. [Martyr] at the border, snort off of the rifle. Rifle to the [martyr], coin to the vending machine.

[Martyr] never knocked.

MARTIRIAK

Gerrak bere burua gauzatu du?
Sinan Antoon

Gure hildakoei jarraitu beharko genieke
deitzen martiriak.

Etsaiek hitz hori lapurtu dute gure
neutraltasuna nabarmentzeko. [Martiria]
ez zegoen borrokan parte hartzen, giza-
eskubideak marra luzeen artean. [Martiria]
marrazo edo arrazoirik gabe.

Balkoietatik hegazkinak botatzen dituzten
[martiriak], [martiri] fanatikoak, Biden
amorratuta palestinarrekin beste behin.
[Martiriak] eztabaidagai dira.

Institutuan ezagutu nuen [martiriak]
letaginak haztea itxaron zuen.

[Martiria] maiteminduta zegoen txatarra
bilatzen autobus azpian.

[Martiria] tabernan eta joana zegoen
bi tragotan. Nire lehengusu [martiriak]
ezin izan zuen borroka aukeratu ere.
[Martiriak] mugan, fusiletik esnifatu du.
Fusila [martiriari], txanpona
salmenta-makinari.

[Martiriak] ez du inoiz atea jo.

[Martyr's] breaks unweaves the concrete, and the forensics agree, but [martyr] is in the fridge still. His mother is parsley going bad.

[Martyr] my black rooster announcing the morning before the pigs.

[Martyr] brought to the sink and washed. [Martyr's] death ten years later the government sends out Hallmark cards, and Washington spat on Mandela a few breaths before it kissed him.

[Martyr] bought three oranges and never made the juice.

[Martiriak] hormigoia apurtu
zuen, eta forentseak ados zetozen,
baina [martiria] oraindik hozkailuan dago.
Haren ama usteltzen dabilen perrexila da.

[Martiria] nire oilar beltza txerriak
baino lehen goizaren berri ematen.

[Martiria] harraskara eramana eta
garbitua. [Martiriaren] heriotzetik
hamar urte beranduago gobernuak
Hallmark-eko postalak bidali ditu, eta
Washingtonnek amasa gutxi batzuk bota
dizkio Mandelari hari muxu eman baino
lehen.

[Martiriak] lau laranja erosi zituen eta
inoiz ez zuen zukurik egin.

CROWS

*If you're not careful, the newspapers will have you hating the
people who are being oppressed and loving the people who are
doing the oppressing.*

Malcolm X

There will come a day
I'll walk in the crevices
of crows conversing
off of clichéd avenues.
I will get into the elevator
blurry and bowed-head,
thankful not to be dead
in this building of genocidal rhetoric,
rheology—my strategy—as I ask about the office
where opinion shapers
rhyme my country with its cancer,
And I will flip the conference table
on the conference itself.

I will tell them
I have mailed you fire last week, did you receive my flames?
They will imagine a rifle on my tongue
and fix themselves fetuses in the corner,
cover their ears in fear of the firecrackers
and horses and rockets I've stuffed in my bag.

They will heave their proclamation,
heed my “perspective” of current affairs,
I'll hold my word to one of the men's heads.
and he'll tremble as I press against his temple and say,
Say it.
Say it.
Say my name without spitting.

BELEAK

*Erne ez bazabiltza, egunkariak zapalduak izaten ari direnak
gorrotatzen eta zapaltzaileak direnak maitatzen jarriko
zaituzte.*

Malcolm X

Eguna iritsiko da
non ibiliko naizen
klixen diren etorbideei buruz
hizketan dabiltzan beleen arrakaletan.
Igogailura sartuko naiz
lausotuta eta burumakur,
hilda ez egoteaz eskertuta
erretorika genozidaren eraikin honetan,
erreologia —nire estrategia— galdetzen dudana bitartean
bulegoaz
non iritzi moldatzaileek
nire herrialdea minbiziarekin errimatzen duten,
Eta bilera-mahaia biratuko dut
bileran bertan.

Eta esango diet
Aurreko astean postaz bidali nizun sua, jaso dituzu nire sugarrak?
Fusil bat imajinatuko dute nire mihian
eta beren buruak fetuak lotu izkinan,
beren belarriak tapatu nire poltsan sartu ditudan
petardoak eta zaldien eta suzirien beldurrez.

Haien aldarrikapenak jaurtiko dituzte,
gaur egungo gaiei buruzko nire
«ikuspuntua» aintzat hartu,
nire hitzari eutsiko diot gizonetako baten buruan,
eta dar-dar egingo du haren lokiaren aurka estutuz
esaten dudana bitartean,
Esan ezazu.
Esan ezazu.
Esan ezazu nire izena txisturik bota gabe.

LICE

Suheir Hammad told me *grief the teacher.*
 I said *grief the thief.*
It taught me wishing myself a monkey
picking lice off my brother's head
instead of this here tuxedos and talk.

I indulge in apology
 sorry at large.

I'm often to blame
keeping a dozen dead horses under my bed.
remorseful poems to those illiterate in remorse.
This isn't even a metaphor
 not even a jab not a stone.

My friends tell me I need to be talking,
explaining the slayer to the slain—Doctor,
what if I told you I distrust
civilization and the civilized,
that I'd rather pick lice off my brother's head
 than pick the sanity off my own?

Grief the teacher and shame the compass.
 I am often moved not moving.
I'd rather snatch the apple
out my own throat I want to
 snatch the apple
out my own throat. I want my voice
voiceless. Place gems in my sockets
and I'll pretend I can see.

ZORRIA

Suheir Hammad-ek esan zidan atsekabetu irakaslea.
Esan nuen atsekabetu lapurra.
Irakatsi zidan tximu nahi izaten
anaiaren burutik zorriak kentzen
irakatsi beharrean hau hemen esmokinak eta hizketak.

Barkamena eskatzea onartzen dut
barkatu oro har.

Errua nirea da maiz
ohe azpian hildako dozena bat zaldi izatearena.
alhaduraz betetako poemak alhaduraren ezjakinentzat.
Hau ez da ezta metafora bat
ez ukondokada bat ezta harri bat ere.

Lagunek esaten didate hitz egin behar dudala,
hiltzailea azaltzen hildakoari—Mediku andrea,
eta esaten badizut ez naizela fio
zibilizazioaz eta zibilizatuez,
nahiago dudala anaiaren burutik zorriak kendu
neuretik zentzua kendu baino?

Atsekabetu irakaslea eta lotsarazi iparrorratza.
Sarri mugitzen naute ni mugitu gabe.

Nahiago dut sagarra
nire eztarritik erauzi. Nahi dut
sagarra
nire eztarritik erauzi. Nahi dut nire ahotsa
ahotsik gabe. Ipin harribitxiak nire galtzerdietan
eta ikusi dezakedala antzeztuko dut.

English calls sentimentality tacky,
seldom allows sirens a breath,
and I insist on this oxygen.

I can only describe this guilt
with similes that would invalidate it.
I no longer want to language, no longer
want to tongue.

The past few years I've treated airports
like funeral homes—
dragging my dead horses onboard
new cities new drones.
I wish I were a landlord
to the tenants in my head. Wish I could
pimp my pain and harden.
Grief the teacher and I never learn.

Ingelesak sentimentaltasunari *hortera* deitzen dio,
oso gutxitan uzten die sirenei arnasa hartzen,
eta oxigeno horrekin tematzen naiz.

Erru hau soilik deskriba dezaket
baliogabetuko luketen alderaketaz.
Ez dut gehiago hizkuntzarik nahi, ez dut gehiago
mihirik nahi.

Azken urteetan aireportuak
beilatokitizat hartu ditut—
nire hildako zaldiak arrastaka sartuz hegazkinean
hiri berriak drone berriak.
Nahiko nuke izan errentatzailea
nire buruko maizterrentzat. Nahiko nuke
nire mina mozorrotu eta gogortu.
Atsekabetu irakaslea eta ez ikasi inoiz.

WHERE AM I FROM JERUSALEM?

after Naomi Shihab Nye

If you tilt your head just slightly
It's ridiculous:
Tigers astray,
hyenas in military wear.
A girl walked off.
The men scoffed.
I wasn't there; I was told
they ate the last words
still.

In Jerusalem,
a boy's sun is stolen.
No longer a spine.
A fly in the ear,
he's twenty-two years and spinning.
If this were New York
he would have laughed as they did it.

God at the drugstore.
Adderall, of course
The horse fell off.*
This tent-taught tact.
A lingering wind.

* After Mahmoud Darwish.

NONGOA NAIZ JERUSALEMEKOA?

Naomi Shihab Nye-rengatik

Burua zertxobait soilik makurtzen baduzu
Barregarria da:
Tigreak bide okerretik,
hienak jantzi militarretan.
Neska batek alde egin zuen.
Gizonek iseka egin zioten.
Ez nengoen han; kontatu zidaten
azken hitzak jaten ari dira
oraindik.

Jerusalemen,
mutil bati eguzkia lapurtu diote.
Jada ez da bizkarrezurrik.
Susmo txarra hartuta nago,
hogeita bi urte ditu eta biraka dabil.
Hau New York balitz
barre egingo luke haiek egin duten moduan.

Jainkoa farmazian.
Adderall, noski
Zaldia erori egin zen.*
Kanpadenda honen ukipena.
Etengabeko haizea.

* Mahmoud Darwishengatik.

Never has there been a battle that ended:
You wake up a word
in somebody's throat.
Eight months later,
a stuck elevator.
The math chews on.

I can shoplift a mattress
every time I need one.
Dry bread unveils the world.
Gender becomes uneventful

9 p.m. a televised circus,
two clowns opinionating,
laughter in a wallet.
I count rent before teeth.
Pocket-sized dreams
bite to the burn
& so culture becomes as boring
as a scarecrow to birds that know.

When God made me,
he bought the store.
The problem is I want what I want.
And what I want
is sick airplanes away

Where am I from Jordan?
From a bus of sweat
towards Jericho & towering upwards
straightening?

Han inoiz ez da egon amaitzen zen gudurik:
Hitz bat esnatzen duzu
norbaiten eztarrian.
Zortzi hilabete beranduago,
trabatutako igogailua.
Matematika murtxikatzen.

Koltxoi bat lapurtu dezaket
bat behar dudan bakoitzean.
Ogi lehorrak mundua agerian jartzen du.
Generoa epela bihurtzen da.

Gaueko 9ak telebistaz emandako zirkua,
bi pailazo iritzia ematen,
barreak diru-zorro batean.
Alokairua zenbatzen dut hortzak baino lehen.
Sakelako ametsek
erre arte egiten dute kosk
eta horrela kultura aspergarria bihurtzen da
txorientzat txorimalo ezagun bat bezainbeste.

Jainkoak egin ninduenean,
denda erosi zuen.
Arazoa da nahi dudana nahi dudala.
Eta nahi dudana
da hegazkin eriak urruti

Nongoa naiz Jordaniakoa?
Izerdiz betetako autobus batekoa
Jerikorantz eta gorantz handituz
luzatuz?

Where am I from falcons on my eyebrows?
From cigarettes and earthquakes?
A face reveals itself
in Damascus Gate.
I used to duck for snipers
as my mother pointed them out in the trees.

Where am I from serenity
And butchering my alarms?
Where am I from jasmines
and the fig tree?
From plants prostituted by poetry?

Where am I from awakening?
From friends that humble this pretension?
From more shoulders to this heft?
From unsolicited help?

There are prophets
in psych wards,
plowing the ground.
A crucifixion in asterisks.
To wait by a phone
is to be killed.

Where am I from grunts?

A stoning with a soda can?
I sit on the bus and wait for my fangs to grow.
Where am I from a necessary hostility?
From fangs grown?
From fingers orchestrating the room?
Where am I from Bethlehem?

Nongoa naiz nire bekainetan belatzetakoa?
Zigarro eta lurrikaretakoa?
Aurpegi batek bere burua erakutsi du
Damaskoko Atean.
Frankotiratzaileak saihestu ohi nituen
gure amak zuhaitzetan seinalatzen zituenean.

Nongoa naiz lasaitasunekoa
Eta nire alarmak sarraskitzekoa?
Nongoa naiz jasminetakoa
eta pikondokoa?
Poesiak landareak prostituitzen dituen lekukoa?

Nongoa naiz esnatzekoa?
Pretensio hori umiliatzen duten lagunen lekukoa?
Pisu honetarako sorbalda gehiagokoa?
Eskatu gabeko laguntzakoa?

Profetak daude
psikiatria ospitaleetan
lurra goldatzen.
Gurutziltzaketa bat asteriskoz.
Telefonoaren ondoan itxarotea
hiltzen uztea da.

Nongoa naiz marmarren lekukoa?

Harrikada bat freskagarri lata batekin?
Autobusean eseri naiz eta nire letaginak luzatzea itxaron.
Nongoa naiz beharrezko etsaitasun batekoa?
Letagin luzeetakoa?
Gelan azpikeriatan dabiltzan hatzetakoa?
Nongoa naiz Betleemekoa?

Mary gave me a mattress,
sage.
And for three months
I slept on a broken covenant.

At first, it was in a suitcase,
maybe in a taxi.
Last I saw my heart
teenagers with rifles
in green uniforms
made me throw it up at Gilo.

Mary took me in.
I need to thank her once more.
Comical is
crows offended by stones.

Where am I from offense?

Somewhere in this poem
Edward Said throws a rock.

What's a resumé
to a tank?

What candy are we thrown?
What will my kids learn
from a world
ignorant of them?

Mariak koltxoi bat eman zidan,
jakintsua.
Eta hiru hilabetez
hautsitako itunean egin nuen lo.

Hasieran, maleta batean izan zen,
agian taxi batean.
Nire bihotza ikusi nuen azken aldian
uniforme berdezko
fusildun nerabeek
botarazi egin zidaten Gilon.

Mariak etxean hartu ninduen.
Eskerrak eman behar dizkiot beste behin.
Barregarria dena da
beleak harriengatik saminduta.

Nongoa naiz irainen lekukoa?

Poema honetan non edo non
Edward Said harri bat botatzen ari da.

Zer da curriculum bat
tanke batentzat?

Zer karamelu botatzen digute?
Zer ikasiko dute nire umeek
haien berri ez duen
mundu batetik?

Where am I from Jerusalem
and dreams that brown teeth?
In the 70s
hash was here.
You're handed or handcuffed.
Nowadays the policemen
come to the garden at night.

Where am I from the garden
and all that life in the grass?

Where am I from Jerusalem,
from that "State"?
From hyenas ambushing ambulances
and from blood on the streets?

Adrenaline to apathy.
Some days I hear them
carving their cities under my skin,
and hope I don't collapse.

Nongoa naiz Jerusalemekoa
eta ametsek hortzak marroitzen dituzten lekukoa?
70eko hamarkadan
haxixa hemen zegoen.
Eskura ematen zizuten edo eskuburdinak jartzen zizkizuten.
Gaur egun poliziak
lorategira etortzen dira gauean.

Nongoa naiz lorategikoa
eta belarretako bizitza hori guztikoa?

Nongoa naiz Jerusalemekoa
«Estatu» horretakoa?
Hienek anbulantziei segada jartzen dieten
eta kaleetan odola dagoen lekukoa?

Adrenalina apatiari.
Egun batzuetan entzuten ditut
nire azalpean haien hiriak zizelkatzen,
eta esperantza dut ez dudala kolapsatuko.

Where am I from forgetting?
From rage in a speakerphone?
From horses stomping on a protest,
From hoses raining on their riot?

Nadia collected the plastic chairs
as eighty special-force clowns
shook the street.
Storm.

My ribcage between a pole and a police baton.
She blamed herself
for the blue in my bones,
God rest her soul.

Where am I from her soul?

Where am I from the grave?

I sat there in my adolescence,
watching the sky turn bruised.
Next time I'm in Palestine
my grandmother's name will be on stone.

It's finding the joke in the jasmine.

Nongoa naiz ahanzturakoa?
Telefonoko bozgorailuaren amorrukoa?
Protesta indarrez zapaltzen duten zaldien lekukoa,
Haien istiluan euritan dauden mahuken lekukoa?

Nadiak plastikozko aulkiak batu zituen
indar-bereziko laurogei pailazok
kalea astintzen zuten bitartean.
Ekaitza.

Nire kaxa torazikoa poste baten eta poliziaren borra
baten artean.
Errua bere buruari egotzi zion Nadiak
nire hezurretako ubelagatik,
Jainkoak bedeinka dezala bere arima.

Nongoa naiz bere arimakoa?

Nongoa naiz hilobikoa?

Hor esertzen nintzen nerabezaroan,
zerua ubeltzen bihurtzen ikusten.
Palestinan nagoen hurrengoan
gure amonaren izena egongo da harri batean.

Txistea jasminean aurkitzean datza.

BUSH

Shoe to the head
I've never felt pride
like this.

Bush shoe to the head.
Mother was in the kitchen
Saddam in a noose,
handsome. Apologies
wrapped in tweed.

I wish a snake would swallow me.
I wish the earth would split & swallow me.

Bush towers astray
I don't believe in
conversation or reconciliation
or crows gouging out my eyes.
My father was a million fire ants.
Millionaires giving out charity
as if it's charity when
cents don't make a dent.
We're supposed to say thanks.
The acknowledge
our blood in their hands.

I wish a snake would swallow me.
I wish the earth would split & swallow me.

BUSH

Zapata burura
Inoiz ez dut sentitu
horrelako harrotasunik.
Bush zapata burura.
Ama sukaldean zegoen
Saddam urkan,
eder-eder. Barkamenak
tweedez bilduta.

Suge batek ni irenstea nahi nuke.
Lurrak banandu eta ni irenstea nahi nuke.

Bush dorreak galduta
Ez dut sinesten
elkarrizketan edo adiskidetzean
edo beleek nire begiak ateratzean.
Aita milioi bat su-inurri zen.
Milioidunak karitatea ematen
karitatea balitz bezala
zentimoek ez dutenean baliorik.
Eman behar omen ditugu eskerrak
Eskerrak
gure odolagatik haien eskuetan.

Suge batek ni irenstea nahi nuke.
Lurrak banandu eta ni irenstea nahi nuke.

Bush sits beside me on the train
Iraq veteran cites his fear of fireworks.
They think they're the only ones
with PTSD. We're literate
in peeling off our own skin to sleep.
 We live like walking debris,
swallows snakes, swallow whole pharmacies,
wrap our spines around the fingers
of bank tellers, while Bush is at a Joanne's
picking the perfect blue.

Bush nire ondoan eseri da trenean
 Irakeko beteranoak bere su artifizialen beldurra aipatu du.
 TOENa' duten
 bakarrak direla uste dute. Alfabetatuak gara
 lo egiteko geure azala larrutzean.
 Zabor ibiltariak bezala bizi gara,
 sugeak irentsiz, farmazia osoak irentsiz,
 gure bizkarrezurra bilduz
 bankarien hatzetan, Bush Joannerenean dagoen bitartean
 urdin perfektua aukeratzen.

* TOEN: Trauma-ondoko Estresaren Nahasmendua.

THE BIGGEST PUNCH LINE OF ALL TIME

Great Britain was beaten. You will be beaten too!
Rifqa El-Kurd

Rifqa took from me my molotovs.
If not a metaphor
they'd make a good vase for jasmines,
a good jazz for the dinner table,
where revolution is TV volume lowered
to make room for conversation.

Over the years her fingers thinned,
veins like vines.
Verandas required less wandering
and Teta gave up the remote.

Sheikh on the screen babbles about relief.
It is what comes after patience. *After patience*
there is but a grave, Teta says.

Why cradle a century-old woman
whose punch lines are still intact?

My mother
is her cane.
When not a metaphor, her cane is
the edge of a bed or the edge of a sentence.
She clings onto physics and wit.
Her cane is
never a stick for the elderly. She who once knew
purple shrouds, who once knew
clouds as lint in her hair,
shall not bow her head. It's a fight really

INOIZKO ERREMATERIK HANDIENA

*Britainia Handia garaitua izan zen. Zuek ere garaituak
izango zarete!*
Rifqa El-Kurd

Rifqak nire molotovak hartu zizkidan.
Ez balitz metafora bat
jasminentzat loreontzi ona izango lirateke,
jazz ona sukaldeko mahairako,
non iraultza den telebista bolumen baxuan
hizketarako lekua egiteko.

Urteak igaro ahala haren hatzak mehetu egin dira,
zainak mahatsondoak bezala.
Verandak paseo gutxiagoren beharra du
eta Tetak urrutiko agintea utzi du.

Sheikhek arindurari buruz zezelka hitz egin du pan-
tailan. Pazientziaren ondoren omen dator. Pazientziaren
ondoren ez dago hilobi bat besterik, dio Tetak.

Zergatik sehaskatu mende bat zahar den emakumea
bere erremateak oraindik bere horretan daudenean?

Gure ama
haren bastoia da.
Ez denean metafora bat, haren bastoia da
ohe baten ertza edo esaldi baten ertza.
Fisikari eta umoreari eusten dio.
Haren bastoia da
adinduentzako makila ez den oro. Behinola
hil-jantzi moreak ezagutu zituenak, behinola
haren ilean hodeiak hauts gisa ezagutu zituenak,
ez luke burua makurtu beharko. Borroka bat da zinez

4 a.m., and my parents are screaming hospitals.
Teta fell again.

She's OK. Alhamdulillah. A hundred years
tightroping the distance between pride and self-respect.
I grew up in a circus. I grew up in ERs
and death after the ER
was uncommon so I never held breath or hands.
Hope for me
was a serendipitous outcome, always.
Teta walks fragile.
She's a straight spine in theory.
I got from her her hunch
and her hunch.

Last July, she asked how we're getting home.
On our bikes, I said, giggling.
You take your bike, and I'll take my horse.
Her punch lines intact her smirk unwavering.

I assign imagination to memory:
molotovs in Fendi bags,
pamphlets in python shoes,
silk scarves masquerading rampage,
a grandson fascinated by both rebellions.

Goizeko 4ak, eta gure gurasoak ospitaleak garrasika.
Teta berriro erori da.

Ondo dago. Alhamdulillah. Ehun urte
orekarien soka harrotasunaren eta autoestimua
arteko distantzia.
Zirkuan hazi naiz. Larrialdi-geletan hazi naiz
eta larrialdi-gelaren osteko heriotza
ezohikoa zenez ez ditut inoiz arnasa edo eskuak eutsi.
Itxaropena niretzat
ezusteko ondorioa izan da, beti.
Teta hauskor ibiltzen da.
Teorian bizkarrezur zuzena da.
Harengandik jaso dut haren konkorra
eta haren bihozkada.

Aurreko uztailan, etxera nola itzuliko ginen galdetu zuen.
Gure bizikletetan, esan nuen, barrezka.
Zuk hartu zeure bizikleta, eta nik neure zaldia hartuko dut.
Haren erremateak bere horretan haren irribarretxo
apurtezina.

Oroimenari imajinazioa eman diot
molotovak Fendi poltsetan,
panfletoak pitoizko zapatetan,
zetazko zapiak suntsiketaren plantak egiten,
biloba bat bi matxinadek txundituta.

Teta remembers what she has to:
rifles in rice bags,
bellies split open,
women mistaking pillows for offspring,
men sirening the street performing ardor,
women whose gods no longer respond,
men emasculated by refugee status.
She does not remember my name;
unkindness is much more memorable than blood
She remembers seven decades later
what martyred her homeland the first time.

Political conviction sticks.
Chants chandeliering her subconscious

Habibi? Why are you in America?
School.
God bless you. Mohammed who?
Why America? Be careful! Tell them,
“America is the reason”. Tell them, “Drink the sea”.
Let them ride their tallest horses.
Jerusalem is ours.

The biggest punch line of all time.

Tetak oroitu behar duena oroitzen du:
fusilak arroz poltsetan,
sabelak erditik zatituta,
emakumeak burkoak nahastuz umeekin,
gizonak sirena joz kalean pasioa antzetzuz,
emakumeak haien jainkoek jada erantzuten ez dietela,
gizonak errefuxiatu mailaz zikiratuta.
Hark ez du nire izena gogoratzen;
ezatsegintasuna askoz gogoangarriagoa da odola baino
Hark gogoratzen du zazpi hamarkada geroago
zerk martirizatu zuen bere sorterria lehen aldiz.

Uste politikoak itsatsi egiten dira.
Esloganak haren subkontzientea argi-armiarmatuz

*Habibi? Zergatik zaude Estatu Batuetan?
Eskolagatik.
Jainkoak bedeinka zaitzala. Mohammed nor?
Zergatik Estatu Batuak? Kontuz ibili! Esaiezu,
«Estatu Batuak da arrazoia». Esaiezu, «Edan itsasoa».
Utziezu haien zaldirik altuenen gainean ibiltzen.
Jerusalem gurea da.*

Inoizko errematerik handiena.

SHEIKH JARRAH IS BURNING

*If "Israel" is venom in a snake's fang
our youth have defanged the snake.*

Abu Arab

If the first sentence is the skunk water, it's overwritten for the tear gas in Abu Ali's living room. The Nakba asserts Sheikh Jarrah is not an exception to the rule. A microcosm of settler colonialism, I've been telling the media, ethnic cleansing, apartheid, a hell, whatever you want to call it!

This is the second month of the blockade. The media won't call it illegal. Zionist philanthropy carves out its home in my spine. American settlers find their way into the front yard, and their billionaires take us to court. Their laws are daggers. Their laws are hungry. Armed colonizers peacock around my street with impunity.

After the protest, they put up cement barriers. No journalists, no medics. The pig calls me by my name before he asks for my ID. No entry. The settlers walk in, no questions. Barricades for them are hypothetical. I told an American reporter this is apartheid, but she's not entirely convinced. I look at the cuts she sustained, jumping over my neighbor's fence.

SHEIKH JARRAH ERRETZEN ARI DA

«Israel» suge baten letagineko pozoia bada
gure gazteek letaginak erauzi dizkiote sugeari.

Abu Arab

Lehen esaldia mofeta ura^{*} bada, gainean idatzita dago
Abu Aliren egongelako gas negar-eragileaz. Nakkak
baieztatzen du Sheikh Jarrah ez dela salbuespena
arauean. Kolonoen kolonialismoko mikrokosmos bat,
esan izan diet komunikabideei, garbiketa etnikoa,
apartheida, infernua, deitu nahi diozuen bezala!

Blokeoko bigarren hilabetea da hau. Komunikabideek
ez diote legez kontrako deituko. Filantropia sionistak
bere etxea zizelkatu du nire bizkarrezurrean. Esta-
tubatuar kolonoek aurrealdeko lorategirako bidea
aurkitu dute, eta haien milioidunek auzitara garama-
tzate. Haien legeak dagak dira. Haien legeak gose dira.
Armatutako kolonoak harrokeriaz eta inpunitate osoz
dabilta nire kaletik.

Protestaren ostean, zementuzko hesiak altxa dituzte.
Kazetaririk ez, medikurik ez. Txakurrak nire izenez
deitzen nau nortasun-agiria eskatu baino lehen.
Sartzerik ez. Kolonoak sartu dira, galderarik ez.
Barrikadak haientzat hipotetikoak dira. Kazetari es-
tatubatuar bati esan diot hau apartheida dela, baina
hura ez dago guztiz konbentzituta. Nire bizilagunaren
hesia saltatzen egindako ebakiak begiratu dizkiot.

* Ingeleseztako *skunk water* terminoaren itzulpena. Usain txarreko arma ez-
hilgarritzat hartzen den likidoa da, Israelgo Defentsarako Indarrak (FDI)
jendetza sakabanatzeko erabiltzen du, nahiz eta zigor kolektibo gisa
zuzenean jende, enpresa eta auzo osoen aurka ere erabiltzea kritikatu
izan zaion. [l.o.]

Early May: Mahmoud's head was under a fascist's knee. If only he didn't have the rifle and the baton! Jana was standing in her house, on May 19, when a Zionist shot her in the back. She is sixteen soon. Her spine will recover, I hope. It is those who are spineless who cannot buy themselves a spine. They broke Saleh's leg. Stun grenades turn midnight into dawn. Military horses storm through us. The skunk water truck shoots at our fruit trees. Skunk sticks, its evidence blistered on Muna's hands. They keep chanting for our death. Some of us sleep in our shoes, others sleep through the waged war.

A cavalry came to confiscate our balloons. They looked ridiculous getting off their high horses to climb up the settlers' ladder, untangling the balloons from the electricity wires. We laugh as much as we can before the teargas. There's a circus in their brutality. At the interrogation they asked me how we dare paint Palestinian flags on a children's faces. They asked what's my problem with the police? *Nothing*, I answered. Nothing but the cuffs on my hands and feet. The bruises and the rifle butts. They're arresting everyone and their mother. Arresting broomsticks and donkeys. Arresting schoolgirls with Palestinian flags. Our beloved speaker system. A kite, a hat, my threshold for shock.

Maiatza hasiera: Mahmouden burua faxista baten belaunaren azpian zegoen. Fusila eta borra izango ez balitu! Jana bere etxean zegoen, maiatzaren 19an, sionista batek bizkarretik tiro egin zionean. Hamasei beteko ditu laster. Bere bizkarrezurra sendatuko da. Espero dut. Bizkarrezur gabeak dira bizkarrezur bat erosi ezin dutenak. Salehren hanka apurtu zuten. Zorabioa eragiten duten granadek gauerdia egunsentia bihurtu dute. Militarren zaldiak gure aurka oldartu dira. Mofeta uraren kamioiak gure fruta-arbolen aurka jaurti du ura. Mofeta ura^{*} itsatsi egiten da, Munaren eskuetako babak dira froga. Gure heriotzak kantuka ospatzen dituzte. Gutako batzuk gure zapatetan egiten dugu lo, besteek gerra gertatzen dela egiten dute lo.

Zalditeria bat gure puxikak konfiskatzera etorri zen. Barregarriak zeuden haien zaldi altuetatik jaisten kolonoen eskailerara igotzeko, eletrizitate kableetatik puxikak askatzen. Ahal genuen beste egin dugu barre gas negar-eragilea baino lehen. Zirku bat dago haien basakerian. Galdeketan galdetu zidaten nola ausartu nintzen umeen aurpegietan palestinar banderak margotzera. Galdetu zidaten zein den nire arazoa polizierekin? *Batere ez*, erantzun nuen. Batere eskumuturrekoak nire esku eta oinetan izan ezik. Ubeldurak eta fusilen kulata. Mundu guztia atxilotzen ari dira eta euren ama. Atxilotzen erratz-kirtenak eta astoak. Atxilotzen eskola-umeak palestinar bandera-ekin. Gure bozgorailu sistema maitea. Kometa bat, txano bat, nire shock puntua.

* Jatorrizkoan *skunk* dio, usain bortitzeko likidoari erreferentzia eginez. [I.o.]

A dozen Kyle Rittenhouses patrol my street. Cowards if not for their M-16s. They attacked us with rocks and dispossession. We retaliated with plastic chairs in lieu of the rockets. I stood in awe of the hail. The settlers stole our chairs, and the cops sat on them. I called this collusion. My journalist friend didn't believe me until a settler gestured to a cop to kick her out of the neighborhood. I gave her a cigarette in lieu of an "I told you so".

The youth remind me with firework spectacle: decolonization is not an abstract theory. See: The soldier with a stone in his fascist face. The colonizer car in flames. Surveillance cameras smashed. "Checkpoints" emptied out of their gatekeepers. I stand in awe of the hail.

Dozena bat Kyle Rittenhousek patruilatzen du nire kalea. Koldarrak haien M-16agatik ez balitz. Harriez eta etxegabetzeek egin ziguten eraso. Suzirien orde, plastikozko aulkiekin egin genuen kontraeraso. Aulkien euriaz harrituta gelditu nintzen zutik. Kolonoek gure aulkiak lapurtu zituzten, eta poliziak haien gainean eseri ziren. Honi azpijokoa deritzot. Nire lagun kazetariak ez ninduen sinesten kolono batek polizia bati keinu bat egin zion arte hura auzotik botatzeko. Zigarro bat eman nion «esan nizun» baten orde.

Gazteek su-artifizialen ikuskizun batekin gogorarazi didate: deskolonizazioa ez da teoria abstraktu bat. Ikusi: soldadua harri batekin haren faxista aurpegian. Kolonizatzaileen kotxea sutan. Zaintza kamerak txiki-txiki eginda. «Kontrolguneak» haien barrerazainez hustuta. Su-artifizialen euriaz harrituta nago zutik.

FAREWELL, PALESTINE'S JASMINE

My grandmother, Rifqa El-Kurd passed away on Tuesday, June 16, 2020. She was 103 years old.

Each day after school, my grandmother would welcome me at the door with jasmines wrapped in Kleenex. I grew up in her wisdom, and my poetry reflects that. She is the axis to my actions, the orchestrator of my cadence. She cameos in my poetry and praxis.

My grandmother lived through wars and then some. She was older than Zionist colonization. For this, she was hailed as the “icon of Palestinian resilience” by Jerusalemites. During the 1948 Nakba, she left her Haifa home meticulously clean, not knowing she was readying it for its colonizers. A refugee, cast with her children from city to city, she finally settled in Jerusalem, only to be confronted with the Naksa* and the

* The term Naksa (Arabic for setback) refers to the 1967 War (June 5–11, 1967) between “Israel” on one side and Syria, Jordan, and Egypt on the other. In this war, “Israel” occupied the rest of Palestine (the West Bank, including the eastern part of Jerusalem and the Gaza Strip), Egypt’s Sinai Peninsula (returned in the 1980s), and the Golan Heights (still under

AGURRA, PALESTINAKO JASMINA

Gure amona, Rifqa El-Kurd, 2020ko ekainaren 16ean, asteartea, zendu zen. 103 urte zituen.

Eskola ondoren egunero, atean egiten zidan ongietorria kleenexetan bildutako jasminekin. Haren jakindurian hazi nintzen, eta nire poesia horren isla da. Nire ekintzen ardatza da, nire erritmoaren orkestratzailea. Paper laburrak ditu nire poesian eta praxian.

Gure amona gerratan bizi izan zen eta gero zertxobait. Sionisten kolonizazioa baino zaharragoa zen. Horregatik, «palestinar erresistentziaren ikono» deitzen zioten jerusalemdarrek. 1948ko Nakban, Haifako etxea arreta handiz garbituta utzi zuen, jakin gabe haren kolonizatzaileentzat prestatzen ari zela. Errefuxiatua, haren umeeekin hiri batetik bestera kanporatua, Jerusalemen jarri zen bizitzen azkenean, Naksari* eta Jerusalemen

* Naksa terminoak (arabiarrez eragozpena) 1967ko gerrari (ekainak 5-11) egiten dio erreferentzia; alde batean «Israel» eta bestean Siria, Jordania, eta Egipto ziren. Gerra horretan «Israelek» Palestinaren gainerako eremua okupatu zuen (Zisjordania, Jerusalem ekialdea eta Gazako Zerrenda barne), baita Egiptoko Sinai penintsula (1980an itzulia), eta Golango gainak (oraindik okupaziopean) ere. Naksak sionisten proiektu kolonoaren bigarren erdia markatzen du.

theft of Jerusalem, and, in her last days of life, the imminent seizure of the West Bank. She died amid the chaos of the “Deal of the Century” and Zionist plans to make Palestinian subjugation permanent and call it a state. Her activism led her from court halls to protests to hospitals. Relentless, she worked until survival became a funny story to tell with what remains of the family.

In 2009, Zionist settlers, adorned with backpacks as if going on a weekend camping trip, entered our homes in occupied Jerusalem, escorted by Israeli occupation forces. They claimed that our home was theirs. After a tumultuous battle with two colonial committees in Israeli occupation courts, the settlers seized half of our home. Their takeover was part of a broader effort to ethnically cleanse the entirety of the Sheikh Jarrah neighbourhood. We were among 180 Palestinian families facing dispossession orders from Israeli courts that claimed that our homes were built on Jewish lands. Across the street from us, we watched the Ghawi family, thrown out of their home, set up a makeshift camp on the street on their land where Zionist colonizers settled.

As a child, I witnessed my grandmother, eighty-something at the time, as a freedom fighter, herself an ambulance, treating tear gassed protesters with yogurt and onions. In 2009, I saw her rally her body against heavily armed and American-accented settlers and police in our yard, as they claimed our land as theirs by divine decree. As if God were a real estate agent.

occupation). The Naksa marks the second half of the Zionist colonial project.

lapurretari aurre egiteko soilik, baita, haren azken egunetan, Zisjordaniako berehalako konfiskatzeari ere. Amona hil zen «Mendeko akordioa»^{*}-ren kaosaren eta Palestina betiko menderatu eta estatu deitzeko sionisten planen erdian. Haren aktibismoak auzitegiko aretoetatik protestetara eta ospitaleetara eramane zuten. Nekaezin, lan egin zuten biziraupena geratzen diren familiakoei kontatzeko istorio barregarri bat izan arte.

2009an, sionista kolonoak, motxilez apainduta asteburuko kanpin txangora joango balira bezala, gure etxeetan sartu ziren Jerusalem okupatuan, israeldar okupazio indarrez lagunduta. Gure etxea haiena zela baieztatzen zuten. Israeldar okupazioko auzitegi-tako bi komite kolonialekin gudu zalapartatsuaren ondoren, kolonoak gure etxearen erdiaz jabetu ziren. Etxearen hartzea ahalegin orokorrako baten parte zen Sheikh Jarrah auzoa etnikoki guztiz garbitzeko. Israeldar auzitegien etxegabetze aginduak jasaten zituzten 180 palestinar familien artean geunden; agiri horiek baieztatzen zuten gure etxeak lur juduetan eraikita zeudela. Gure kalearen beste aldean, Ghawi familia ikusi genuen, haien etxetik bota zituzten eta behin-behineko kanpamentu bat eraiki zuten kalean, haien lurretan, sionista kolonoak bizitzen jarri ziren lekuan.

Ume nintzela amonaren lekuko izan nintzen, garai hartan laurogei eta zenbait zituela, askatasunaren borrokalari gisa, anbulantzia gas negar-eragileaz mindutakoak jogurt eta tipulaz tratatzen. 2009an, gure lorategian, amona ikusi nuen haren gorputza jarritz leporaino armatutako eta amerikar azentudun kolonoen eta polizien aurka, gure lurra haiena zela baieztatzen

* Ingelesezt «Deal of the Century» edo informalki «Trump Peace plan»: AEBko Donald Trump presidente zela (2017-2021) proposatu zuten «bake plana» Israel eta Palestinarren arteko «gatazka» amaitu eta «bizikidetzatza» sustatzeko. [I.o.]

Because the colonizers moved into half of the house, separated from my family only by drywall, our home's 2009 confiscation was highly publicized. The house became an international hub to which solidarity activists and curious liberals alike made pilgrimages. But my grandmother refused to be a humanitarian case for gazing eyes. She was not a clueless woman. She was always ready with her talking points and historical facts. *Are you American?* she would ask some of the visitors, before letting them know that the United States is largely to blame for our homelessness and statelessness. She would say the same to people from England. *We don't want your sympathy, we want your action*, she would say. Her punch lines intact.

My grandmother suffered from dementia for a year before her death. But despite sometimes forgetting my name, her political conviction stuck. The atrocities she witnessed blanketed her subconscious, so much so that, amid her memory's decay, her stories of the Nakba were still highly detailed, her comments hurled at TV news coherent and complex.

Her wit stuck too. In her last July, visiting my aunt in Nablus, my grandmother did not know where we were and asked how we're getting back to Jerusalem. *On our bikes*, I answered her jokingly. *You take your bike and I'll come on my horse*, she retorted. Her smirk unwavering.

In truth, I am not ready to eulogize her. Even in writing this, I find myself having trouble with tenses. Some people cannot exist in the past tense. For a hundred years, she walked a tightrope between pride and self-respect. My grandmother taught me everything I know about dignity. She taught me how to launch my sentences like missiles, how to be resilient. Even in

baitzuten dekretu dibino bidez. Jainkoa higiezin agentea balitz bezala.

Kolonizatzaileak etxearen erdira bizitzera etorri zirenez, gure familiak bereizten zirelarik igeltsuzko horma batez soilik, gure etxearen 2009ko konfiskazioa asko zabaldu zen. Etxea gune internazional bat bihurtu zen, non bai elkartasun aktibistek baita jakin-nahia zuten liberalek ere peleginazioa egiten zuten. Baina gure amonak uko egiten zion adi-adi behatzen zuten begien kasu humanitario bat izateari. Ez zen emakume ergela. Beti zegoen prest eztabaidagai eta datu historikoekin. *Estatubatuarra zara?* Galdetzen zien bisitari batzuei kontatu aurretik Estatu Batuak dela gure etxegabetasun eta aberriagabetasunaren errudun nagusia. Berdina esaten zien Ingalaterrakoei. *Ez dugu zuen errukia nahi, zuen ekintzak nahi ditugu*, esan ohi zuten. Haren erremateak bere horretan.

Gure amonak dementzia pairatu zuen hil baino urtebete lehenago. Baina nahiz eta nire izena ahaztu noizbehinka, bere uste politikoak ez ziren aldatu. Haren subkontzientea estali zuten testigu izan zen basakeriek, hainbeste ezen oroimena galtzen joan arren, haren Nakbaren istorioak oso zehatzak zirela, telebistan botatzten zituen iruzkinak koherente eta konplexuak zirela.

Haren grazia ere ez zen aldatu. Haren azken uztailean, gure izeba Nablusen bisitatzen ginela, amonak ez zekien non geunden eta Jerusalemera nola itzuliko ginen galdetu zuen. *Gure bizikletetan*, esan nuen txantxetan. *Zuk hartu zeure bizikleta, eta nik neure zaldia hartuko dut*, erantzun zidan. Haren irribarretxo apurtezina.

Egia esan, ez nago prest amona goraiatzeko. Hau idazten egon arren, zailtasunak izaten ari naiz aditz denborekin. Pertsona batzuk ezin dira existitu iraganean. Ehun urtez, orekarien soka ibili zen harrotasunaren eta autoestimua artean. Gure amonak

the face of displacement, monetary punishment, tens of trials, and threats of imprisonment, she persisted. *I will only agree to leave Sheikh Jarrah to go back to my Haifa house that I was forced to flee in 1948*, she famously said, demanding her right of return.

I do not know when I will digest her death. The day she passed, social media was effusive with condolences. Blogs and news outlets mourned the death of “Palestine’s jasmine tree”, and much like the trees, my grandmother died standing. This, my first collection of poetry, *Rifqa*, I publish to honor and immortalize her. I know that Palestine will not let its icon of resilience die. Some people just do not die. I can already imagine her wrinkled face etched in the lines of stones in the Old City. I know her roots are entangled underneath my every step.

A few years ago, my grandmother and I watched men preach about patience on TV. *Be patient! For after patience comes relief!* My grandmother responded, *After patience comes the grave!*

She demanded justice all her life, and much like James Baldwin, who could not live six decades more to see the “progress” he was constantly promised, “progress” has taken more than my grandmother’s time. We are yet to see the fruits of our decades-old patience.

I am heartbroken that she died without having seen a free Palestine, though I promise her that the grandchildren have not forgotten. This fight is a revolution until victory. *Rifqa* embodied that until her very last breath.

erakutsi zidan dakidan dena duintasunari buruz. Era-
kutsi zidan nola jaurti nire esaldiak misilen pare, nola
izan erresilientea. Desplazamenduaren, zigor mone-
tarioaren, hamarnaka epaiketaren, eta espetxeratze
mehatxuen aurrean ere bereari eutsi zion. *Sheikh Jarrah*
uztea onartuko dut soilik 1948an handik ihes egitera behar-
tu ninduten Haifako etxera itzultzeko, esan zuen ezagun
denez, haren itzultzeko eskubidea exijituz.

Ez dakit noiz digerituko dudan haren heriotza. Hil
zen egunean, sare sozialak dolumin samurrez bete ziren.
Blogeak eta komunikabideek «Palestinako jasmin zuhai-
tza»-ren heriotza deitoratu zuten, eta zuhaitzen antzera,
amona zutik hil zen. Liburu hau, nire lehen poema-bildu-
ma, *Rifqa*, hura ohoratu eta hilezkortzeko argitaratu dut.
Badakit Palestinak ez duela haren erresilientzia ikonoa
hiltzen utziko. Pertsona batzuk ez dira soilki hiltzen. Ha-
ren aurpegi zimurtua imajinatzen dut jada Hiri Zaharreko
harrien lerroetan grabatuta. Badakit haren sustraiak nire
urrats bakoitzaren azpian korapilatzen direla.

Duela urte gutxi, amona eta biok telebistan gizo-
nak pazientzia predikatuz ikusi genituen. *Izan pazientzia!*
Pazientziaren ondoren dator lasaitua! Gure amonak eran-
tzun zuen, *Pazientziaren ondoren hilobia dator!*

Bizitza guztian zehar exijitu zuen justizia, eta
James Baldwinen kasuan bezala —ezin izan zuen sei
hamarkada gehiago bizi etengabe zin egiten zioten
«aurrerapena» ikusteko—, kasu honetan ere, «aurrerap-
ena»-k amona baino denbora gehiago behar izan du.
Oraindik ez ditugu ikusi gure hamarkadetako pazien-
tziaren fruituak.

Bihotza apurtzen dit Palestina aske ikusi gabe
hil izanak, baina zin egiten diot haren bilobek ez dutela
ahaztu. Borroka hau iraultza bat da garaipena lortu arte.
Rifqak haren azken arnasea arte adierazi zuen hori.

AFTERWORD

LEST THERE BE UNCLARITY

After all, in the final analysis, man is a cause.

Ghassan Kanafani

Years ago, following a friend's advice, I laid out dozens of printed poems on the floor to look for a common theme. And there she was—my grandmother Rifqa—in almost every poem. She had embodied the Nakba's plurality^{*} and stoically witnessed its crushing continuity. She had inserted herself into my interpretations. She became my moral compass. I'd measured everything by the tragedy she so stubbornly refused. Naturally, she was the root of the poem.

My mother, Maysoon, had been a poet, too, regularly publishing in *Al-Quds* newspaper. Her drafts would consistently be sent back after the Israeli military censor^{**} had red-penciled them. After a certain point, she and my father would entertain themselves by guessing the sections of her writing that would be cut. I learned that poetry is planting a bomb in a garden—a masquerade. Language is not free.

* Like many Palestinians, my grandmother faced Zionist violence, dispossession, and ethnic cleansing in dozens of cities across historical Palestine, during varied periods, like 1944, 1948, 1956, 1967, 2000, 2008, etc.

** Censorship is a tactic that Zionism has historically heavily utilized. In 1972, the Israeli Mossad assassinated Palestinian novelist Ghassan Kanafani. In 1988, the *Los Angeles Times* reported that Israel banned *Al-Quds* newspaper from circulating for forty-five days, after the paper ran a story identical to the one the Israeli newspapers ran. In recent years, hundreds of Palestinians were incarcerated because of social media posts, most famous of whom is poet Dareen Tatur, who was sentenced to five months' imprisonment after she'd shared a poem titled "Resist, My People Resist" on Facebook.

AZKEN HITZA ILUNTASUNIK EGON EZ DADIN

Azken finean, bukaerako analisisan, gizona kausa bat da.
Ghassan Kanafani

Duela urte batzuk, lagun baten aholkua jarraituz, dozena bat inprimatutako poema ipini nituen lurrean gai komun bat bilatzeko. Eta hortxe zegoen —gure amona Rifqa— ia poema guztietan. Nakbaren aniztasuna* irudikatzen zuen eta haren jarraitutasun suntsitzailearen testigu estoikoa izan zen. Nire interpretazioetan sartu zen. Nire moralaren iparrorratza bihurtu zen. Dena neurtu nuen burugogorkeriaz uko egiten zion tragediaz. Naturalki, poemaren erroa zen.

Gure ama, Maysoon, poeta izan zen bera ere, Al-Quds egunkarian erregulariki argitaratuz. Haren zirraborroak bueltan bidaltzen zituzten sistematikoki israeldar zentsura militarrek** boligrafo gorritz zuzendu ondoren. Puntu batetik aurrera, aitak eta biek amak idatzitako zein zati moztuko zuten asmatzera jolasten zuten. Ikasi nuen poesia lorategian bonba bat landatzea dela —iruzur bat. Hizkuntza ez da askea.

* Palestinar askok bezala, gure amonak sionisten bortxakeria, etxegabetzea eta garbiketa etnikoa jasan zituen Palestina historiako osoan zehar dozenaka hirietan eta denboraldi askotan, hala nola, 1944, 1948, 1956, 1967, 2000, 2008, etab.

** Zentsura sionistek historikoki asko erabili duten taktika da. 1972an, israeldar Mossad-ak Ghassan Kanafani palestinar eleberrigilea hil zuen. 1988an, *Los Angeles Times*-ek salatu zuen Israelek Al-Quds egunkaria debekatu zuela berrogeita bost egunez, israeldar egunkari batek argitaratu zuen istorio berbera argitaratzeagatik. Azken urteetan, ehundaka palestinar izan dira espetxeratuak sare sozialetako postengatik, haietatik kasu ezagunena Dureen Tatur poetarena da; bost hilabeteko kartzela zigorra ezarri zioten «Eutsi, nire jendea eutsi» (ingelesez «Resist, My People Resist») izeneko poema Facebooken partekatzeagatik.

Jerusalem was a perpetual reminder of the Zionist occupation's actuality and terror, and my grandmother represented a time in which it didn't exist. And she clung onto that time.

It wasn't only reminiscing. Most of the time, my grandmother would orate Nakba narratives, discrediting the circumstance, damning the outcomes. Sometimes despondent, sometimes elbowing her sorrow. She lived in cold, stale anger that she might have processed decades ago had she the chance to catch her breath. I became the sole anthropological authority, reclaiming her relic, living in cold anger that has sat deep within me and shaped my cynicism. I realize now that a poetry book formed as a didactic tool became one whose merit relies on negating the politics of appeal.

I may have been sixteen or seventeen when I started writing this book, eleven or twelve when I began writing grammatically incorrect, typo-ridden poems. Poetry was an itch to contextualize, to inform, to hinge severed limbs onto the people to whom they once belonged, to allow those people nuance.

At first, I made two mistakes.

The first was that I trained myself to use "unbiased" words. What I'd refer to in Arabic as an "entity" would become a "state". Striving for a vocabulary void of accusation, I replaced "arrogate" with "confiscate", "dispossess" with "evict", and "lie" with "allege".

Jerusalem sionisten okupazioaren errealitate eta izuaren etengabeko oroigarri bat zen, eta gure amonak hori existitzen ez zen garai bat irudikatzen zuen. Eta garai horri eutsi zion.

Ez zen soilik gogora ekartzea. Gehienetan, gure amonak sermoia botatzen zuen Nakbaren kontakizunez, egoerari ospea kenduz, ondorioak madarikatuz. Batzuetan atsekabetuta, besteetan haren nahigabea-ri ukondokada emanez. Amorru hotz eta zaharkituan bizi zen hamarkadak atzera prozesatu ahal izango zuena, arnasa berreskuratzeko aukera izan balu. Autoritate antropologiko bakarra bihurtu nintzen, haren erlikia itzultzeko eskatuz, nire barnean sakon sartu den eta nire zinismoan eragin duen amorru hotzean biziz. Orain ohartu naiz tresna didaktiko gisa sortutako poema-liburuak egun duen meritua erakarpen politiken^{*} aurka egitearen mende dagoela.

Hamasei edo hamazazpi izango nituen liburu hau idazten hasi nintzenean, hamaika edo hamabi gramatikoki akastun eta okerreztatuak betetako poemak idazten hasi nintzenean. Poesiak testuingurua jartzeko irrika handia du, informatzekoa, behinola haienak izan ziren moztutako gorputz-adarrak jendeari bandaz lotzekoa, ñabardurak baimentzekoa.

Hasieran, bi akats egin nituen.

Lehendabizikoa izan zen neure burua hezi nuela hitz «inpartzialak» erabiltzeko. Arabiarrez «entitate» deituko niona «estatu» bihurtu zen. Akusaziorik gabeko hiztegiaren ahaleginak eginez, ordezkatu nuen «jabetu» «konfiskatu» hitzarekin, «etxegabetu» «etxea utzarazi» hitzekin eta «gezurra esan» «alegatu» hitzarekin.

* Ingelesez *politics of appeal* dio eta palestinarrek, besteak beste, sufrizten duten dikotomia faltsuari egiten dio erreferentzia; edo biktima perfektuak dira edo terroristak (informazio gehiagorako ikus *the Nation* aldizkarian idazlearen ingelesezko artikulua: «The Right to Speak for Ourselves»). [I.o.]

This phenomenon is common among writers writing about Palestine, writers who worship the mythology of objectivity instead of satirizing it. There's this naïve belief that Palestinians will acquire credibility only once they've amassed respectability. I did this to appear rational and unhostile. The truth, however, is very hostile.

The second mistake is what I will call "humanization": I portrayed my people only in the ways that adhere to ethnocentric civility, robbing them of their agency. It is to "women and children" Palestinians to death—to infantilize Palestinians in hopes of determining that, indeed, they deserve liberation.

This practice of infantilization stems from the ahistorical depictions of Palestinians and Zionists in the media. Ironically, the regime with one of the world's most lethal armies does not require humanization. The world can grieve Israeli loss without qualifiers, despite the disparities in the death toll. In contrast, we must qualify our dead with reminders of their nonviolence, humane professions, and disabilities. A Palestinian man cannot just die. For him to be mourned, he must be in a wheelchair or developmentally delayed, a medical professional, or noticeably elderly at the very least. Even then, there are questions about the validity of his victimhood.

Having lived in the United States for four years, I realize that much of what I try to expose is already blatant. This indifference to Palestinian death exists despite morality and "human rights". Humanization, more often than not, does the exact opposite of what it alleges. I no longer feel the responsibility to give humans eyes for humanity.

Fenomeno hau ohikoa da Palestinaz idazten duten idazleen artean; objektibitatearen mitologia gurtzen dute hura satirizatu orde. Uste inuzente bat dago: palestinarrak sinesgarritasuna lortuko dutela behin errespetagarritasuna batzen dutenean. Zentzudun eta ez-etsai itxura emateko egin nuen. Egia, ordea, etsaitasunez bete da dago.

Bigarren akatsa da «humanizazio» deituko diodana: nire jendea deskribatu dut soilik gizalege etnozentrikoari atxikitze moduan, haiei beren borondatea lapurtuz. «Emakume eta ume» palestinarrak horiek heriotzara arte esateak —palestinarrak infantilizatzea dakar, espero ez erabakia izatea baietz, merezi dutela liberazioa.

Infantilizazioaren ohitura hau komunikabideetako palestinarrak eta sionisten irudikapen ez-historikotik dator. Ironikoki, munduko armada hilgarrietako bat duen erregimenak ez du humanizaziorik behar. Mundua adjektiborik gabe penatu daiteke israeldar heriotzez, hildakoen kopuruan dagoen desberdintasunen arren. Alderantziz, guk geure hildakoak kalifikatu behar ditugu euren biolentziarik ezaren, lanbide humanoaren eta desgaitasunaren gogorazpenekin. Palestinar gizon bat ezin da soilki hil. Haren heriotza deitoratzeko, gorpildun aulkian egon behar da edo garapenean atzerapen bat izan, osasungintzako profesionala izan, edo nabarmenki adindua behintzat. Kasu horretan ere, zalantzak daude haren biktimismoaren baliozkotasunaren inguruan.

Lau urtez Estatu Batuetan bizi ondoren, ohartu naiz agerian jartzen saiatzen ari naizen gauza gehienak begi-bistakoak direla. Palestinarren heriotzekiko axolagabetasuna existitzen da moralitasuna eta «giza eskubideen» arren. Humanizazioak, gehienetan, esa-

In my revisions of this book, I tried, as much as I could, to make sure that the women mentioned are active participants in its rhetoric and have a say in the poem, that they aren't just trembling in their victimhood like sticks in the wind, that they aren't mere vehicles for extracting empathy.

The transition from naïveté to blatancy stemmed from tackling things at the root. I knew to address the disease rather than punish the symptom. Punished symptoms worsen. The validity of my resistance is no longer an interesting topic. My mother once said in a (later censored) poem: *Does a rooster seek permission to crow?* My political convictions crystalized when I began peacocking my people's claim to dignity instead of burrowing within it.

I conceptualized and conceived the bulk of this project in Palestine, namely Jerusalem, Bethlehem, and Ramallah; and good portions of it in the United States, mostly Atlanta, Georgia, where I attended college; and Amman, Jordan, where I was in labyrinthine transit between here and there. Those disparate geographies forced me to situate myself in questions larger than politics. The human condition, arrested by a paralyzing sorrow or cold anger, remained the most interesting aspect of writing this book.

Above all, although this book isn't an attempt to free Palestine, its central thesis is that Palestine, in its historical entirety, must be liberated by any means necessary. Accelerated normalization of Zionism and Nakba denial has made it imperative to sit stubbornly in my political convictions. There isn't a more urgent statement to make. There isn't a cause more critical. In my brief twenty-two years of personhood, I have seen

ten duenaren zehazki aurkakoa egiten du. Jada ez dut sentitzen erantzukizuna gizakiei gizatasunerako begiak ematekoa.

Liburu honen berrikustean, saiatu naiz ziurtatzen, ahal bezainbeste, aipatzen diren emakumeak euren erretorikan partaide aktiboak zirela eta poeman hizpidea zutela, ez daudela haien biktimizazioan dardarka haizean makilak bezala, ez direla enpatia lortzeko bitarteko hutsak.

Inozentziatik nabarmenegirako trantsizioa gauzak errotik heltzearen ondorio da. Banekien gaixotasunari heldu behar niola sintomak zigortu ordez. Zigortutako sintomak okerrera egiten dute. Nire erresistentziaren baliozkotasuna jada ez da gai interesgarria. Gure amak behin hau esan zuen (gerora zentsuraturako) poema batean: *Baimena eskatzen al du oilarrak kukurruku egiteko?* Nire uste politikoak kristalizatu egin ziren nire jendearen duintasun aldarrikapenak harrokeriaz errebindikatzen hasi nintzenean horietan haztakatu ordez.

Proiektu honen gehiengoa Palestinan bururatu eta kontzeptualizatu nuen, hain zuzen ere, Jerusalemen, Betleemen eta Ramallahn; zati asko Estatu Batuetan ere izan ziren, nagusiki, Atlantan (Georgia), bertan ikasi bainuen unibertsitatean; eta Ammanen (Jordania), non iragate labirintiko batean nengoen hanhemenka. Geografia ezberdin horiek behartu ninduten neure burua kokatzera politika baino kontu sakonagoetan. Giza kondizioak, nahigabe geldiarazleak edo amorru hotzak atzemanda, liburu honen idazketaren alderdi interesgarrienetakoa izaten jarraitu zuen.

Ororen gainetik, liburu hau Palestina askatzeko ahalegin bat ez den arren, gai nagusia Palestina, osotasun historikoan, nola edo hala askatu behar dela da.

Palestine dwindle in size and spirit like a decaying loved one.

I refuse to wait in the wreck.

Sionismoaren normalizazio azkartuak eta Nakba-ren ukapenak ezinbesteko egin dute nire konbikzio politikoetan irmo mantentzea. Ez dago adierazpen presazkoagorik egiteko. Ez dago kausa kritikoagorik. Pertsona izaten daramadan hogeita bi urte laburretan, Palestina tamainaz eta arimaz txikiagotzen ikusi dut deskonposatzen ari den pertsona maite bat bezala.

Uko egiten diot hondakinetan itxaroteari.

ACKNOWLEDGMENTS

“Autobiography” was first published in *Vacuuming Away Fire*, published by the Savannah College of Art and Design in 2020.

“This Is Why We Dance” was first published as a video on *Al-Jazeera English*.

“Born on Nakba Day”; “Elderly Woman Falls Asleep on My Shoulder” (formerly, “Figs, Bitch!”); “Things I Cannot Say”, (formerly, “To Afghan Children”); “No Moses in Siege”; “The Day Is like Butter”; and “No Poetry in This” were first released on *Bellydancing on Wounds*, a poetry-oud album with Clarissa Bitar, 2019. Available wherever you stream music.

“The Biggest Punch Line of All Time” and “Farewell, Palestine’s Jasmine” (formerly, “My Grandmother: Icon of Palestinian Resilience”) were originally published in the *Nation*.

AIPAMENAK

«Autobiografia» lehen aldiz *Vacuuming Away Fire*-en argitaratu zen, Savannah College of Art and Design unibertsitateak argitaratua 2020an.

«Honengatik egiten dugu dantza» lehen aldiz bideo gisa *Al-Jazeera English*-en argitaratu zen.

«Nakba egunean jaioa»; «Emakume adinduak nire sorbaldan hartu du lo» (antzina, «Figs, Bitch!»); «Esan ezin ditudan gauzak» (antzina, «To Afghan Children»); «Moisesik ez setioan»; «Eguna gurina bezalakoa da»; eta «Poesiarik ez honetan» lehen aldiz kalera-tu ziren *Bellydancing on Wound*-en, Clarissa Bitarrekin egindako poesia album batean, 2019an. Musika entzuten duzun edozein plataformatan entzungai.

«Inoizko errematerik handiena» eta «Agurra, Palestinako jasmina» (antzina, «My Grandmother: Icon of Palestinian Resilience») jatorriz *the Nation*-en argitaratu ziren.

GRATITUDE

Thank you to the abundance of people who helped this book come to life. I'd originally had a list of friends, loved ones, and teachers to whom I'll forever be indebted, but I chose to take the list out in fear of neglecting to mention one of them. They know who they are, and they know I am immensely grateful for them.

Many thanks to Maya Marshall and Rami Karim for editing this book. And thank you to aja monet for advocating for this book, and to Haymarket for publishing it.

ESKER ONAK

Eskerrik asko liburu honek argia ikus zezan lagundu duen jende guztiari. Berez, beti zorretan egongo natzairen lagunak, pertsona maiteak, eta irakasleak zerrenda bat nuen hasieran, baina haietakoren bat aipatzea ahaztearen beldurrez, zerrenda hori kentzea erabaki dut. Badakite nor diren, eta badakite izugarri eskertuta nagoela.

Mila esker Maya Marshall eta Rami Karimi liburu hau editatzeagatik. Eta eskerrik asko aja monetari liburu honen alde mintzatzeagatik, baita Haymarketi argitaratzeagatik ere.

CONTENTS

ONE

IN JERUSALEM	18
WHO LIVES IN SHEIKH JARRAH?	20
BORN ON NAKBA DAY	26
THIS IS WHY WE DANCE	30
GIRLS IN THE REFUGEE CAMP	34
BULLDOZERS UNDOING GOD	40
SMUGGLING BETHLEHEM.....	44
A SONG OF HOME.....	48
PORTRAIT OF MY NOSE	52
RIFQA.....	54

TWO

WEDNESDAY	70
1948/1998	72
FIFTEEN-YEAR-OLD GIRL KILLED FOR ATTEMPTING TO KILL A SOLDIER (WITH A NAIL FILE), OR CONTEXT	74
NO MOSES IN SIEGE	78
THINGS I CANNOT SAY	80
BOY SELLS GUM AT QALANDIYAH	84
MATH	88
WAR MACHINES DRESS UP AS DRAG QUEENS	90

AURKIBIDEA

HITZAURREA

Maitasuna «Israel» baino zaharragoa da (aya monet).....	9
---	---

BAT

JERUSALEMEN	19
NOR BIZI DA SHEIKH JARRAHN?	21
NAKBA EGUNEAN JAIOA.....	27
HONENGATIK EGITEN DUGU DANTZA.....	31
NESKAK ERREFUXIATUEN KANPAMENDUAN.....	35
BULLDOZERRAK JAINKOA BALIOGABETZEN	41
BETLEEMEKIN TRAFIKATZEN	45
ETXEKO KANTA.....	49
NIRE SUDURRAREN ERRETRATUA.....	53
RIFQA.....	55

BI

ASTEAZKENA	71
1948/1998	73
HAMABOST URTEKO NESKA HIL DUTE SOLDADU BAT HILTZEN SAIATZEAGATIK (AZKAZALETAKO LIMAZ) EDO TESTUINGURUA.....	75
MOISESIK EZ SETIOAN.....	79
ESAN EZIN DITUDAN GAUZAK.....	81
MUTIL BATEK TXIKLEA SALTZEN DU QALANDIYAHN.....	85
MATEMATIKA.....	89

ELDERLY WOMAN FALLS ASLEEP ON MY SHOULDER	94
THREE WOMEN	100
THREE	
LAUGH.....	108
KROGER	110
AUTOBIOGRAPHY	116
THE DAY IS LIKE BUTTER	120
SMALL TALK	124
PARK BENCHES WITH TEETH	128
NO POETRY IN THIS.....	134
AND THEY LEAVE AND NEVER LEAVE.....	136
AMAL HAYATI.....	138
FOUR	
ANTI-BIOGRAPHY.....	150
WHY DO YOU SPEAK OF THE NAKBA AT THE PARTY?	156
MARTYRS.....	160
CROWS	164
LICE.....	166
WHERE AM I FROM JERUSALEM?	170
BUSH.....	182
THE BIGGEST PUNCH LINE OF ALL TIME	186
SHEIKH JARRAH IS BURNING	192
FAREWELL, PALESTINE'S JASMINE.....	198
AFTERWORD: LEST THERE BE UNCLARITY.....	206
ACKNOWLEDGMENTS.....	216
GRATITUDE.....	218

DRAG QUEENEZ MOZORROTUTAKO GERRA-MAKINAK	91
EMAKUME ADINDUAK NIRE SORBALDAN HARTU DU LO	95
HIRU EMAKUME	101
HIRU	
BARRE	109
KROGER	111
AUTOBIOGRAFIA	117
EGUNA GURINA BEZALAKOA DA	121
BERRIKETA	125
HORZDUN PARKEKO BANKUAK	129
POESIARIK EZ HORRETAN	135
ETA JOATEN DIRA ETA EZ DIRA INOIZ JOATEN	137
AMAL HAYATI	139
LAU	
ANTI-BIOGRAFIA	151
ZERGATIK HITZ EGITEN DUZU NAKBAZ FESTAN? ...	157
MARTIRIAK	161
BELEAK	165
ZORRIA	167
NONGOA NAIZ JERUSALEMEOA?	171
BUSH	183
INOIZKO ERREMATERIK HANDIENA	187
SHEIKH JARRAH ERRETZEN ARI DA	193
AGURRA, PALESTINAKO JASMINA	199
AZKEN HITZA: ILUNTASUNIK EGON EZ DADIN	207
AIPAMENAK	217
ESKER ONAK	219

